

Capitolul 3

Initierea actiunilor

Cuprinsul acestui capitol

Initierea actiunilor

Necesitatea activismului

Câtiva pasi simpli spre activism

Informarea si actualizarea informatiilor

Mediatizarea problemelor

Conjugati-va fortele cu o alta organizatie

Obtinerea rezultatelor

Conceperea unui plan de actiune

Unde va aflati?

Unde vreti sa ajungeti?

Ce facem pentru a ajunge unde ne-am propus?

Initierea actiunilor

Necesitatea activismului

„Ceea ce faci poate parea teribil de nesemnificativ, dar este extrem de important ca faci ceea ce faci.”
Mahatma Ghandi

Educatia pentru drepturile omului vizeaza, într-o oarecare masura, formarea atitudinilor, iar una dintre cele mai importante atitudini este respectul fata de drepturile omului. Totodata, EDO nu poate fi limitata doar la acest scop, deoarece problema nu este reprezentata doar de respectarea drepturilor omului de catre noi, colegii sau prietenii nostri, ci si de faptul ca traim într-o lume în care violari ale drepturilor omului se întâlnesc pretutindeni în jurul nostru. Din nefericire, nu putem opri aceste încălcari doar prin educatie si nu putem realiza acest lucru într-un termen scurt.

Tinerii observa si ei aceasta realitate, care uneori poate chiar submina eforturile noastre educationale. La ce foloseste sa stii despre UDHR daca nimeni nu-i acorda atentie în lumea reala? La ce foloseste recunoasterea violarilor, daca nu putem face ceva pentru a le opri? Si la ce foloseste empatia noastra cu victimele, daca aceasta este doar o suferinta adaugata durerii cauzate de încălcarile unor drepturi?

Încurajarea tinerilor sa initieze actiuni pentru contracararea abuzurilor asupra drepturilor omului este importanta nu numai pentru ca ei pot face ceva concret pentru a schimba lumea, ci pentru ca este ceea ce tinerii vor sa vada. Poate fi încurajator si motivant pentru ei sa realizeze faptul ca actiunile lor pot aduce o schimbare. Totodata, initierea actiunilor este un mod de a aduce realitatea drepturilor omului în viata, iar nu în cadrul unui lectii.

Ce metode putem utiliza?

Cea de-a doua parte a acestui capitol prezinta pasii concreti pe care îi puteti realiza cu grupul dumneavoastra. În continuarea acestei introduceri, descriem câtiva *pasi simpli pentru activism* care reprezinta, de fapt, o serie de scurte activitati care pot fi utilizate pentru a transmite un mesaj puternic. Acestea sunt grupate în patru categorii ale caror denumiri sunt:

1. Informare
2. Aducerea problemelor în atentia publicului
3. Stabilirea de legaturi cu organizatiile existente
4. Obtinere rezultatelor!

Aceste categorii sunt stabilite mai degraba din ratiuni organizationale. Ele nu desemneaza o secventa particulara sau o ordine a evenimentelor, dar exprima o oarecare progresie a gradului de implicare de la o categorie la alta. Oricum, aceasta categorisire nu trebuie sa fie interpretata prea rigid, deoarece multe dintre actiunile propuse se încadreaza în mai mult de o categorie. Important este ca ele sa poata fi desfasurate separat unele de altele si sa necesite relativ putina pregatire.

Sugestiile pentru actiune nu sunt nici ele radicale, iar dumneavoastra este posibil sa fi aplicat deja multe dintre ele în activitatea dumneavoastra curenta: conceperea de afise, dezbaterea de probleme, organizarea de evenimente culturale, întâlnirea cu diferite organizatii, redactarea de scrisori etc. Asemenea metode, aparent simple, sunt foarte asemanatoare cu cele utilizate de activistii profesionali si sunt eficiente.

De fapt, aproape orice metoda poate fi utilizata! Ceea ce va face activitatea dumneavoastra cu grupul sa poata fi catalogata ca *activism* sunt scopurile pe care vi le stabiliti singuri si masura în care va desfasurati activitatea în cadrul comunitatii.

„Cel care accepta raul fara a protesta împotriva lui este complicele acestuia.”
Martin Luther King

Planificarea

„Daca strigi „înainte” trebuie negresit sa planifici în ce directie sa mergi. Daca, neprocedând astfel, spui acest cuvânt deopotriva unui calugar si unui revolutionar, vei vedea ca acestia vor merge sigur în directii opuse.”
Anton Chehov

Cea de-a treia sectiune a capitolului se concentreaza asupra planificarii eficiente. Desigur, se începe cu planificarea si orice vei face va necesita o planificare atenta dinainte. Aceasta sectiune a fost inclusa în manual nu atât cu scopul de a va ajuta sa planificati, ci mai degraba pentru a va sprijini în dezvoltarea unei abordari mai strategice a activismului dumneavoastra, dupa ce oamenii au dobândit o înțelegere mai profunda a problemelor. Daca si atunci când grupul pare a fi pregatit pentru a implementa o abordare mai sistematica, aceasta sectiune se va dovedi utila pentru planificarea exercitiilor si pentru activitatea presupusa de unele dintre ele. Exerciitiile vor sprijini grupul sa defineasca si sa formuleze mai precis scopurile pe care încearca sa le realizeze si vor facilita schimbarile de succes.

Permiteti membrilor grupului sa propuna propriile sugestii, deoarece este posibil ca ideile cu care vor veni sa fie mai adecvate competentelor lor si, astfel sa creasca probabilitatea ca ele sa aiba un mai mare impact.

Câtiva pasi simpli catre activism

Informarea si actualizarea informatiilor

Nu se poate face nimic daca nu este cunoscut ceea ce se întâmpla. Informarea este unul dintre cei mai importanti pasi pentru activism si sprijina aparitia ideilor despre diferitele lucruri pe care le puteti face. În ceea ce priveste cautarea informatiilor, trebuie subliniat faptul ca informatiile sunt pretutindeni în jurul nostru si ca trebuie sa utilizam creativ diversele surse.

Informarea asupra a ceea ce se întâmpla local

- Cautati în ziarele locale si nationale relatari despre violari ale drepturilor omului.
- Contactati persoanele preocupate de acele povestiri care va intereseaza în mod special sau va deranjeaza: A facut cineva ceva în acea directie?
- Realizati un colaj pe perete cu diferite cazuri, stabilind legaturi între cele care se refera la aceleasi drepturi; urmariti ceea ce se întâmpla cu ele.
- Discutati cu grupul modurile posibile de abordare a problemei.
- Discutati cu membrii grupurilor minoritare sau dezavantajate si aflati care sunt preocuparile lor.

Ce se afla în derulare? Unde?

Care este situatia în tara voastra, comparativ cu alte tari?

- Aflati care tratate internationale au fost semnate de guvernul tarii dumneavoastra si la ce anume se refera acestea.

- Aflati daca ONG-urile internationale pe drepturile omului (precum: Amnesty International, Federatia Internationala a Ligii Drepturilor Omului sau Human Rights Watch) au preocupari curente legate de tara dumneavoastra.
- Aflati ce face guvernul pentru aceasta.
- Aflati ce ONG-uri care activeaza împotriva violarilor drepturilor omului exista în tara dumneavoastra.

Aflati ce se întâmpla în lume

- Decideti care probleme ale drepturilor omului va interseaza în mod deosebit si aflati în care parti ale lumii aceste drepturi sunt amenintate.
- Marcati existenta încalcarii acestor drepturi pe o harta a lumii.
- Considerati o anumita tara sau regiune (alta decât cea în care traiti) si identificati principalele surse ale violarilor drepturilor omului.
- Aflati care sunt organizatiile care au facut ceva legat de problema încalcarii drepturilor omului si contactati-le pentru a obtine mai multe informatii.
- Consultati web-site-urile sau publicatiile ONG-urilor internationale si ale organizatiilor interguvernamentale (Consiliul Europei, UN, UNDP, UNHCR, etc.).

Actiunea

Exemplu: Derulati o cercetare în vecinatatea dumneavoastra

Daca doriti sa întreprindeti o actiune efectiva, o cercetare poate fi un mod important de a lua contact cu comunitate dumneavoastra locala. Puteti lua „pulsul” comunitatii observând modul în care oamenii raspund la anumite probleme, iar acest lucru va va sprijini în luarea deciziilor referitoare la caile de actiune care sunt necesare sau care vor fi viabile în comunitatea dumneavoastra. A discuta cu oamenii din cadrul comunitatii este, de asemenea, un bun mod de a face publicitate activitatii pe care o puteti face, de a-i informa pe ceilalti si de a obtine un sprijin suplimentar. Orice cercetare poate fi combinata cu multe actiuni concrete.

Cât de bine cunoasteti punctele de vedere ale oamenilor din comunitatea dumneavoastra?

Care sunt categoriile de persoane carora le putem adresa întrebări?

O cercetare se poate derula:

- în cadrul oamenilor pe care-i cunoasteti – prietenii si familia dumneavoastra;
- în scoala dumneavoastra – cu elevi sau/si profesori
- pe strada;
- cu grupurile de minoritati sau alte comunitati dezavantajate;
- printre alte grupuri de tineri;
- printre oameni de afaceri;
- prin lasarea unor formulare în cutiile de scrisori (si întoarcerea pentru colectarea lor la o data ulterioara).

Cum putem investiga?

În proiectarea cercetarii dumneavoastra ar trebui sa luati în considerare câteva dintre urmatoarele arii. Priviti la activitatea „A vota sau a nu vota”, de la pagina 238, pentru mai multe detalii referitoare la modul în care poate fi desfasurata o cercetare specifica.

Aflati ceea ce stiu celelalte persoane despre drepturile omului:

Sunt constiente de drepturile lor sau daca acestea sunt prevazute de lege?

Stiu despre legislatia anti-discriminare?

Stiu despre o anumita lege în proces de revizuire?

Stiu ce anume pot face în situatia în care drepturile le sunt încalcate?

Aflati care sunt aspectele pe care le considera importante:

Care probleme legate de drepturile omului îi preocupa cel mai mult în viata de zi cu zi?

Unde anume cred ca exista cele mai serioase violari ale drepturilor omului?
Sunt preocupati de o problema în special sau de violarea drepturilor omului în general?
Au actionat vreodata în directia unei preocupari particulare?

Aflati daca oamenii ar fi pregatiti sa actioneze pentru vreuna dintre problemele care-i îngrijoreaza:

Pot face ceva pentru a-si exprima insatisfactia legata de acea problema?

Ar fi pregatiti sa participe la o actiune de strada?

Ar fi pregatiti sa semneze o petitie referitoare la ...?

Ar fi pregatiti sa scrie (sau sa semneze) o scrisoare catre un guvern oficial?

Ce probleme va preocupa? Ati fi pregatit sa faceti ceva în legatura cu acestea?

Mediatizarea problemelor

Orice publicitate este buna.

Activismul presupune, în general, puterea numarului. Politicienii din toata lumea trebuie sa fie în numar mare, deoarece nici un individ nu este mai puternic decât un procent suficient de larg din populatie. Prin urmare, cu cât vor fi atrasi mai multi oameni pentru cauza dumneavoastra, cu atât vor creste sansele obtinerii unor rezultate pozitive.

Cu toate acestea, oamenii sunt extrem de ocupati si nu sunt întotdeauna dispusi sa aloce timp si energie pentru o cauza care pare a nu avea nici o legatura cu realitatea imediata a vietii lor. De aceea mai întâi trebuie sa-i informati si sa le treziti interesul; sa gânditi asupra modurilor de a face acest lucru într-o maniera originala si naturala, care sa-i determine sa se aseze si sa va urmareasca cu atentie. Faceti oamenii sa râda, sa se opreasca si chiar încercati sa îi socati. Trebuie sa atrageti atentia asupra dumneavoastra! Elaborati un afis sau o serie de afise pentru a atrage atentia asupra unei probleme.

Organizati o expozitie si invitati prietenii si familia sa vina.

Construiti un web-site pentru a face cunoscuta activitatea grupului dumneavoastra în domeniul drepturilor omului.

Stabiliti un grup de discutie pe Internet si spuneti-le prietenilor despre acesta. Încercati sa implicati persoane din diferite tari.

Realizati propria productie video sau teatrala pe tema drepturilor omului (vedeti activitatea „**Act it out**”, de la pagina .....

Scrieti un cântec sau o piesa de teatru si interpretati-le!

Organizati o dezbatere publica pe un subiect care tine de tematica drepturilor omului si invitati-va prietenii sa participe.

Concepeti fluturasi informationalii pentru a lansa preocuparile despre problemele drepturilor omului, oferiti-i persoanelor de pe strada sau plasati-i în cutiile de scrisori.

Scrieti un articol pentru ziarul local (national).

Angajati-va dumneavoastra însiva în educatia pentru drepturile omului! Contactati alte grupuri de tineri sau scoli locale si vedeti daca acestora le-ar placea sa discute cu dumneavoastra despre activitatea pe care o desfasurati.

Actiunea

Exemplu: Încercati sa captati interesul presei

Va fi evenimentul pe care îl organizati de interes si pentru alte persoane? Cum le puteti determina sa doreasca sa citeasca despre acesta?

Daca planificati un eveniment, încercati sa utilizati presa locala, radioul si televiziunea pentru a face publicitate activitatilor pe care le desfasurati. De asemenea, este foarte important sa notati ceea ce doriti sa spuneti, deoarece acest lucru ajuta jurnalistii sa economiseasca timp. Exista o mare probabilitate ca acestia sa utilizeze materialul dumneavoastra daca acesta este pe banca din fata lor, atunci când vin sa va intervieveze. Exista, de asemenea, o sansa crescuta a fidelitatii reproducerii acestuia.

De retinut:

- Prezentarea trebuie sa fie scurta si simpla, evitând jargonul si abrevierile.
- Scrieti un titlu scurt, percutant, dar sumarizant.
- Primul paragraf trebuie sa cuprinda detaliile de baza: cine, ce când, unde si de ce.
- În al doilea paragraf, explicati mai detaliat ceea ce faceti.
- Orice informatie suplimentara sau legata de context poate fi trecuta în cel de-al treilea paragraf.
- Asigurati-va ca ati trecut la final „pentru mai multe informatii contactati...”
- Tiparirea se realizeaza doar pe o parte a paginii, utilizând spatiu dublu între rânduri.

„Pentru mine, educatia pentru drepturile omului înseamna a lucra cu tinerii homosexuali si lesbiene, discutând despre viata, sentimentele lor, despre întrebările de normalitate.”

Martin Krajcik, voluntar, participant la Forumul de educatie pentru drepturile omului.

Conjugati-va fortele cu o alta organizatie

Realizati o cercetare a ONG-urilor care activeaza în tara sau regiunea dumneavoastra

Puteti afla despre acestea prin obtinerea unei liste a organizatiilor non-profit înregistrate de autoritatile locale sau de ministerul respectiv. Încercati o cautare web sau o deplasare la o biblioteca locala. Daca stiti despre o organizatie care activeaza în domeniu, cei de acolo vor putea sa va orienteze catre alte organizatii.

Nu uitati sa aflati care ONG-uri internationale își desfasoara activitatea în tara dumneavoastra sau care au un interes special pentru tara dumneavoastra.

Amintiti-va sa cautati si organizatii care nu se numesc neaparat „organizatii pentru drepturile omului” Aveti o vedere mai larga asupra drepturilor omului si includeti pot lucra cu persoane cu deficiente, cu familii cu venit scazut, cu victime ale violentei domestice sau pe probleme de mediu.

Vedeti daca puteti aranja sa mergeti si sa discutati cu cineva la ONG-uri si aflati despre activitatea lor sau invitati-i sa vina sa vorbesca cu grupul dumneavoastra.

- Realizati o harta a diferitelor ONG-uri care activeaza în regiunea dumneavoastra: notati drepturile la care lucreaza, metodele pe care le utilizeaza, tinta lor geografica si numarul de angajati si de voluntari.

Organizatia Numar de angajati(voluntari) Tipuri de drepturi Metode Aria acoperita Voluntarii necesari pentru...
„Greenia” 5(6) mediu campanii, educatie local proteste în masa
Amnistry International 2(12) civil si politic promovare, campanii, scrisori international redactarea scrisorilor
„Femeile au drepturi” 10 (8) drepturile femeilor educatia, drepturile femeilor-refugiat national distribuirea fluturasilor

Oferiti-va voluntar pentru o organizatie locala

Multe organizatii doresc sa aiba o echipa de voluntari si pot oferi experienta practica în schimbul unei asistente voluntare part-time. Tinerilor le este data posibilitatea de a lucra cu activisti profesionisti în domeniu si de a câstiga experienta, precum si clarificari în activitatea din cel de-al treilea sector.

Cu toate acestea, trebuie sa tineti cont de faptul ca unele organizatii pot fi rezervate în a lua noi voluntari, cel putin la început, când este necesar ca personalul sa aloce timp. Prin urmare, înainte de a-i aborda, posibilia voluntarii trebuie sa se gândeasca bine la urmatoarele probleme:

- Puteti suplimenta timpul pentru a acorda asistenta voluntara?
- Ce angajament va puteti lua pentru activitate? Puteti oferi organizatiei orice garantie ca veti fi un voluntar de încredere?
- Ce competente aveti? Ce ati putea sa oferiti unei organizatii de un asemenea tip?
- Ce face organizatia? Sunteti interesati cei de acolo de acea activitate?
- Ce doriti sa obtineti de la aceasta? Ati discutat acest lucru cu cei din organizatie?

„Amnistia ne inspira sa cântam. Muzica trece prin oameni, mesajul este clar: poti scrie o scrisoare sau o carte postala. Si cu cât vei da mai mult, cu atât mai mult vei primi înapoi.”
Bono de la U2

Alaturati-va unui grup local cu activitate în domeniul drepturilor omului sau formati propriul grup

Amnesty International este o organizatie care se bazeaza pe activitatea a mii de voluntari din întreaga lume. Indivizii din grupul dumneavoastra pot fi interesati sa se alature sau puteti sa stabiliti propriul grup de initiativa. Ati primi niste materiale si sprijin pentru organizatie, în schimb aceasta asteptând de la dumneavoastra sa îi ajutati sa își faca campanie si actiuni de promovare.

Contactati Sectia Amnistie din tara dumneavoastra, daca exista, pentru mai multe informatii. Sau contactati Secretariatul International la adresa: 1 Easton Street, London, WC1X; UK; sau consultati web-site-ul lor: www.amnesty.org

Federatia Internationala a Ligilor Drepturilor Omului (FIDH) a fost prima organizatie internationala a drepturilor omului. Aceasta a fost creata în 1922 în scopul implementarii tuturor drepturilor definite prin Declaratia Universala a Drepturilor Omului si a dezvoltarii de instrumente internationale de protectie a drepturile omului. Peste 105 organizatii din 86 de tari constituie o retea de expertiza si solidaritate, care produce rapoarte credibile asupra violarilor drepturilor omului în mai multe tari.

Puteti începe prin a afla daca în tara dumneavoastra exista o societate a drepturilor omului afiliata la FIDH si prin a întreba despre materiale sau preocuparile particulare referitoare la tara dumneavoastra. Adresele societatilor nationale si rapoartele publicate pot fi gasite la : www.fidl.org.

Strângerea de fonduri pentru unul din ONG-uri

Un mod de a oferi asistenta pentru o organizatie care are activitate în domeniul drepturilor omului si care nu va fi refuzat probabil este acela de a strânge bani pentru activitatile lor. Înaintea organizarii oricarei activitati de strângere de fonduri, trebuie sa contactati ONG-ul si sa va asigurati ca ei stiu ce intentionati sa faceti si cum veti face acel lucru. Cereti-le sfatul. Unele organizatii au reguli stricte referitoare la strângerea de fonduri si pot sa nu accepte finantarea care a fost obtinuta în anumite moduri.

Reflectati asupra capacitatilor grupului dumneavoastra si asupra celui mai eficient mod de a colecta bani în cadrul comunitatii dumneavoastra. Brainstorming-ul posibilitatilor si discutarea cu membrii grupului despre ceea ce ar putea face.

Puteti utiliza aceste metode pentru strângerea de bani pentru activitatile propriului grup?

- Derularea unui eveniment sponsorizat (alergare, înot etc.)
- Crearea si comercializarea propriilor produse sau artefacte
- Organizarea unei discoteci sau a altui eveniment cultural pentru care oamenii sa cumpere bilete
- Un târg de masini, festivitati, târguri de vara
- Abordarea individuala, în numele unei actiuni caritabile
- Organizarea unei tombole cu vânzare
- Sugerati unei organizatii caritabile ca ati putea participa la unul dintre evenimentele sale de strângere de fonduri.

„Nu astepta de la lideri; fa acel lucru singur, persoana cu persoana.”
Mama Teresa

Obtinerea rezultatelor!

Aceasta sectiune se refera la un numar de actiuni care au tinte specifice si în care, în general, rezultatele imediate sunt anticipate. Ele sunt majoritatea actiuni „one-off” si, din acest motiv, va trebui sa le planificati cu atentie împreuna cu grupul. O actiune care nu a atins rezultatele specifice dorite poate fi foarte descurajanta, asa ca va trebui sa va asigurati ca fiecare pas a fost bine gândit în avans. Lecturati sectiunea „Cum sa ne organizam” pentru a va orienta în elaborarea planului de actiune.

Combinarea eforturilor dumneavoastra cu o forma de publicitate va conduce la cresterea impactului.

Exemple:

- Organizarea unei actiuni de strada pentru a atrage atentia asupra unei probleme referitoare la drepturile omului. Oamenii pot fi preocupati de o noua lege specifica, de planuri de constructie a unei fabrici într-o arie conservatoare, de practicile de afaceri lipsite de etica ale unei companii bine-cunoscute, de încălcarile drepturilor unui grup minoritar, de o decizie a consiliului local de a darâma o constructie publica si asa mai departe. Gânditi-va asupra modului în care doriti sa trimiteti mesajul si care va fi audienta tinta.
- Organizati o dezbatere publica. O modalitate de a produce schimbarea este aceea de a va asigura ca ceilalti oameni asculta ceea ce spuneti. La dezbateri, persoanele locale influente precum consilierii, oamenii de afaceri, directorii de scoli si liderii comunitatii servesc ca membri ai comisiei si raspund întrebărilor adresate de o comisie a tinerilor. Gânditi-va pe cine a-ti putea sa invitati pentru a face parte din comisia adultilor si scrieti-le sa-i întrebati daca sunt de acord sa participe. Discutati în legatura cu cei care vor forma comisia tinerilor si realizati un brainstorming pentru a elabora o lista de întrebări pe care acestia ar dori sa le adreseze comisiei adultilor.
- Îmbunatatiti mediul dumneavoastra local. Gânditi-va ce tip de mediu doriti si discutati modurile în care ati putea contribui la realizarea acestuia. Curatenia în spatiile publice, plantarea de copaci si flori, curatarea canalelor si lacurilor artificiale sunt lucruri evidente cu care trebuie sa se înceapa si, astfel, veti putea atinge rezultate satisfacatoare cu minimum de resurse. Dar puteti avea si scopuri mai ambitioase: gânditi-va cum ati

putea include si alti membri ai comunitatii în proiectul dumneavoastra si depuneti propunerile la consiliul local.

- Oferiti asistenta grupurilor sau membrilor din populatia la nevoie – aceasta poate fi sprijin pentru vârstnici, pentru grupurile de persoane cu dizabilitati, grupurilor cu venituri scazute, grupurilor minoritare etc.

„Fericirea depinde de libertate, libertatea depinde de curaj.”
Thucydides

Conceperea unui plan de actiune

„Chi Wen Tze gândea întotdeauna de trei ori înainte de a actiona. De doua ori ar fi fost suficient.”
Confucius

În general, un bun activism necesita o buna planificare. Aceasta nu se refera însa la faptul ca trebuie sa începeti cu elaborarea unui plan de general – atâta timp cât va sunt clare scopurile, trebuie sa încercati orice sugestii din acest capitol, cu relativ putina pregatire. Cu toate acestea, o sesiune de planificare în grup va va ajuta sa va focalizati pe ceea ce vreti si puteti sa faceti si pe ceea ce reprezinta cel mai bun mod de atingere a rezultatelor dumneavoastra. Pentru niste tinte mai ambitioase, aceasta este probabil o prima miscare recomandabila, deoarece o actiune care nu conduce la atingerea rezultatelor dorite ar putea fi descurajanta. Asadar, pentru a fi eficienti în ceea ce faceti trebuie sa începeti cu sesiunea de planificare în grup.

Încercati sa lucrati în cadrul grupului dumneavoastra parcurgând urmatoarele patru stadii:

Descoperiti unde va aflati: faceti o analiza SWOT pentru grupul dumneavoastra.

Decideti asupra problemei careia doriti sa va adresati si asupra rezultatelor pe care doriti sa le obtineti.

Gânditi-va la cel mai bun mod de abordare a problemei, oferind resursele în grupul dumneavoastra.

Actionati!

Unde va aflati?

„Adevarata cunoastere este aceea de a-ti sti masura ignorantei.”
Confucius

O analiza SWOT este un mod eficient de evidentiere a caracteristicilor grupului dumneavoastra si de identificare a circumstantelor particulare din afara grupului care pot sa influenteze ceea ce puteti face.

O analiza SWOT (exemple)

Care sunt punctele forte ale grupului nostru?

- Este un grup mare!
- Dispunem de timp si suntem dornici sa facem ceva

- Tatal lui Misha este politician
- Avem un loc de întâlnire în centrul orasului
- Gabriela este un bun orator
- Bojka are un computer

Care sunt punctele slabe ale grupului nostru?

- Prea multi lideri!
- Nu avem bani
- Foarte putine fete
- Nu am mai facut niciodata ceva de genul asta
- Unii dintre noi locuiesc la o mare distanta de centrul orasului
- Nu functionam întotdeauna bine ca si grup

Ce oportunitati exista în afara grupului?

- Exista o multime de stiri despre drepturile omului
- Se apropie alegerile
- Exista niste granturi puse la dispozitie pentru proiectele cu refugiati
- Exista un grup Amnesty International în orasul învecinat
- Avem o noua cladire în oras care ar fi adecvata pentru un eveniment teatral

Care sunt amenintarile externe existente la adresa activitatilor noastre?

Situatia economica este precara

Unii dintre noi sunt în perioada de examene

Consiliul a amenintat cu interzicerea întâlnirilor publice

Exista multe resentimente vis-a-vis de refugiati care-si iau slujbe locale

Este prea frig pentru a organiza ceva afara

„Minunat este ca nimeni nu trebuie sa astepte nici un singur moment înainte de a începe sa îmbunatateasca lumea.”

Anne Frank

Acronimul SWOT deriva din:

Strengths (puncte tari): lucrurile pe care grupul dumneavoastra le face bine

Weaknesses (punctele slabe): lucrurile pe care grupul dumneavoastra nu le face asa bine

Opportunities (oportunitati): posibilitatile din afara grupului pe care trebuie sa le utilizati în avantajul dumneavoastra

Threats (amenintari): lucrurile din afara grupului care pot interveni într-un anumit mod în ceea ce încercati sa faceti

Împartiti grupul în patru grupuri de lucru mai mici si alocati-le ca sarcina identificarea punctelor forte, a punctelor slabe, a oportunitatilor si a amenintarilor. Apoi, reuniti grupul cel mare si vedeti daca membrii grupului sunt de acord cu analizele colegilor lor.

Diagrama prezentata reprezinta un exemplu de analiza finalizata si poate fi utilizata fixarea ideilor dumneavoastra. Însa, nu va centrati în mod rigid pe aceasta! Grupul dumneavoastra este unic, iar dumneavoastra veti avea alte puncte forte si puncte slabe pe care va trebui sa le identificati.

Unde vreti sa ajungeti?

Care este problema pe care doriti sa o abordati? Exista niste nedreptati evidente si presante pe care doriti sa le schimbati si va fi acesta un protest general împotriva violarii drepturilor omului?

Problemele de brainstorming

Daca grupul a lucrat unele dintre exercitiile prezentate în acest manual poate avea deja un numar de idei. Daca tocmai ati început sa lucrati, unele dintre urmatoarele sugestii (sau altele care va apartin) v-ar putea ajuta sa puneti în practica aceste exercitii. Încercati sa oferiti participantilor câteva informatii despre fiecare problema, iar apoi cereti-le sa mearga si sa faca propria lor cercetare înainte de a va întâlni din nou pentru a decide asupra prioritatilor.

Iata o posibila lista de probleme:

- Pedeapsa cu moartea în tara mea
- SIDA pe continentul african
- O statie de putere nuclara în proces de degradare
- Atitudinii negative fata de refugiatii
- Exploatarea copiilor prin munca
- Libertatea presei în alta tara/ tara mea
- Drepturile minoritatilor la educatie în propria lor limba
- Violenta domestica

Care grupuri din societatea dumneavoastra sunt afectate de cele mai serioase violari ale drepturilor omului?

Daca grupul este pregatit, trebuie sa examinati unele probleme în detaliu si a-ti putea începe prin schitarea unei liste a preocuparilor lor într-o sesiune de brainstorming general. În ce aspecte se simt oameni stapâni pe sine?

Vedeti daca puteti limita lista la 3-4 probleme, acelea pentru care simtiti exista nerabdare în a fi abordate de catre grup si care par realiste pentru acesta. Va trebui sa le discutati sub diverse aspecte si sa adoptati o decizie finala prin vot, daca grupului îi este greu sa ajunga la un acord. Alocati câte 3 voturi pentru fiecare participant, pe care sa le poata utiliza dupa cum doresc: pot vota pentru aceeași problema de 3 ori; pentru 3 probleme, oferind câte un vot fiecareia sau pentru 2 probleme. Apoi, adunati numarul de voturi pentru a vedea care problema a primit majoritatea voturilor.

„Un om înțelept nu este acela care ofera raspunsuri corecte, ci cel care adreseaza întebări corecte.”

Claude Levi-Strauss

Rafinarea obiectivelor

„Arborii si pietrele îți vor preda ceea ce nu poti învăta niciodata de la stapâni.”

St. Bernard din Clairvaux (c. 1100)

Poate fi folositor ca la acest stadiu sa proiectam un „arbore” al problemei pe care am decis sa o abordam. Acesta poate sprijini focalizarea atentiei pe radacinile problemei si va poate facilita înțelegerea tuturor componentelor care contribuie la o problema specifica. Apoi, ati putea decide daca ar fi mai eficient sa priviti la una dintre radacinile problemei, mai degraba decât sa abordati direct problema originala.

Începeti prin a nota problema pe care doriti sa o abordati în mijlocul unei coli de hârtie. Sub aceasta, scrieti toti factorii care contribuie la acea problema si trasati linii de legatura pentru a forma radacinile problemei dumneavoastra originale.

Luati fiecare radacina pe rând si reflectati asupra cauzelor ei, trasând factorii care contribuie la problema,

Abordati problema în profunzime. Copacii au radacinii mai adânci decât credeti dumneavoastra.

De asemenea, va trebui sa extindeti ramurile arborelui în aceeasi maniera: acestea vor fi *simptomele* problemei originale. Puteti descoperi ca daca începeti cu preocuparea dumneavoastra principala, aceasta este, de fapt, radacina sau ramura unui arbore diferit.

Când ati terminat, aruncati o privire la arborele dumneavoastra. Mai întâi ar trebui sa abordati sarcina pe care v-ati stabilit-o în mod original sau unul dintre factorii care au contribuit la aceasta? Reprezentarea problemei sub forma unui arbore va ajuta sa gânditi asupra modurilor în care poate fi abordata problema?

Ce facem pentru a ajunge unde ne-am propus?

Proiectarea unei strategii

Odata ce aveti o imagine clara a posibilitatilor grupului dumneavoastra si a-ti decis asupra ariei problemei pe care a-ti dori sa o abordati, trebuie sa începeti sa va gânditi la cele mai bune mijloace de abordare.

Trebuie sa reflectati asupra urmatoarelor aspecte:

- 1) problema specifica careia urmeaza sa va adresati: *care a fost rezultatul exercitiului Arborele problemei?*
- 2) audienta tinta: *pe cine încercati sa influentati?*
- 3) ce schimbari a-ti dori sa se produca în cadrul grupului tinta: *gânditi-va la ceea ce a-ti dori sa faca sau sa gândeasca membrii grupului, ca rezultat al actiunii dumneavoastra*
- 4) cum poate fi sprijinita producerea acestor schimbari: *reflectati asupra tipului de gândire care ar putea influenta grupul dumneavoastra tinta*
- 5) ce metode puteti folosi pentru a determina schimbarile pe care le doriti: *reflectati asupra diferitelor forme de actiune subliniate în partea I, adaugând orice alta idee proprie. Care este metoda cea mai adecvata în aceste circumstante*

Parcurgeti diferitele stadii ale planului de la pagina 280 (diagrama 2), discutând fiecare etapa cu întreg grupul. Aveti nevoie de acordul grupului asupra fiecărei componente a planului dumneavoastra: daca unii membri sunt nemultumiti de plan este posibila pierderea unor resurse importante în grupul dumneavoastra

Organizarea

Obiectivul nu ni-l planificam întotdeauna pentru a-l atinge, ci pentru a servi ca reper spre care sa ne îndreptam.”
Joseph Joubert

În fine, înainte de actiunea practica pe care o puteti întreprinde, trebuie sa realizati planul de actiune pentru a lua decizii în legatura cu problemele organizationale. Daca omiteti

aceasta etapa puteti constata ca unele sarcini importante nu au fost realizate si ca acest fapt poate avea un impact serios asupra scopurilor pe care v-ati straduit sa le atineti.

„Este capabil cel care gândește ca este capabil.”
Buddha

Trebuie sa decideti:

- Ce sarcini trebuie sa fie rezolvate?
  - Cine va realiza diferitele sarcini?
  - Când vor fi rezolvate?
1. Ar trebui sa cititi totul pentru a verifica cum se desfasoara planul dumneavoastra. Pentru acest lucru aveti nevoie de doua coli de hârtie mari si un marker.
  2. Asigurati-va ca tuturor participantilor le este clar care este subiectul pe care îl discutati. Alegeti o persoana pentru a fi scribul. Scrieti un titlu în partea de sus a paginii. Realizati un brainstorming pentru a lista toate joburile care sunt necesare si scrieti-le pe o suprafata mare a colii astfel încât toti participantii sa le poata vedea.
  3. Daca organizati un eveniment, imaginati-va ceea ce se va întâmpla în ziua respectiva si verificati de doua ori daca v-ati gândit la toate sarcinile.
  4. Apoi, parcurgeti lista decizând daca sarcinile trebuie sa fie facute acum, curând sau mai târziu. Marcati cu A (acum), C (în curând), F (final).
  5. Foloti a doua coala de hârtie pentru “coala deciziei”. Listati toate sarcinile în coloana din stânga paginii, în a doua coloana notati cine le va rezolva pe fiecare, iar în a treia coloana notati data pâna la care trebuie încheiate.
  6. Distribuiti sarcinile la mai mult de unu sau doua persoane pentru a evita situatiile în care, datorita unor probleme de sanatate sau altor sarcini de rezolvat, nu se pot finaliza sarcinile de interes pentru dumneavoastra.
- Iata un exemplu de coala de decizie.

Coala de decizie

Eveniment: Actiune de strada pentru drepturile minoritatilor

Sarcina	Persoane implicate	Data la care va fi rezolvata sarcina
Proiectarea fluturasilor	Sally, John, Natalie, Ben	întâlniri pe 10 si 17 septembrie
Organizarea actiunilor de promovare	Rumen, Ben	dupa 20 septembrie
Realizarea de pancarde si <i>banner-e</i>	toti	1 saptamâna începând cu 24 septembrie
Cumpararea materialelor pentru <i>banner-e etc.</i>	Shila, Karen, Ivan	1 saptamâna începând cu 17 septembrie
Atragerea altor persoane interesate	Shila, Moca, Tania	1 saptamâna începând cu 17 septembrie
Contactarea consiliului local	Damien, Sue	când este confirmata data
Anuntarea politiei	Damien, Sue	
Încercati sa obtineti participarea figurii locale influente		
Informarea grupurilor de		

minoritati		
Discursurile-proiect		
Organizarea pauzelor		
Curatenia locului activitatii		

Diagrama 2

Planificarea unui program

Carei probleme doriti sa va adresati?

- Oameni care nu-si revendica drepturile
- Existenta torturii
- X are mustari de contiinta în...
- Y detine ilegal puterea
- o minoritate etnica este supusa discriminarii
- Guvernul comercializeaza arme de distrugere în masa

Ce schimbari sperati sa observati?

- schimbare de mentalitate în grupul tinta
- schimbare în opinia publica
- noi abilitati achizitionate
- implicare mai activa din partea altor actori
- acoperirea presei
- noua legislatie
- corectarea unei nedreptati
- dezbateri problemai

Ce mijloace veti folosi pentru a va influenta audienta?

mesajul presei
internet
campanii; congrese publice
mesaje e-mail, fluturasi, afise
reclame sau mesaje publicitare
articole, statistici
demonstratie de strada
cursuri de formare; programe de dezbateri; seminarii/grupuri de lucru
scrisori catre guvern

Care este audienta dumneavoastra tinta?

tineri
membri ai comunitatii locale
mamici
politicieni
comunitatea de afaceri
comunitatea internationala

Sub ce forma sa se produca schimbarea?

argument/persuasiune
incitarea oamenilor la actiune; intimidarea lor
prin canale legale
alegeri/referendum-uri

cresterea alertei

sentimentul dreptului de actiune (engl. empowerrment) la membrii grupului tinta

informare asupra cazurilor particulare

presiune publica; promovare

presiune internationala

Cuprinsul acestui capitol

Sa înțelegem drepturile omului

Sa înțelegem drepturile omului

Ce sunt drepturile omului?

O perspectiva istorica

Drepturile omului în lume

Cum putem sa ne folosim drepturile

Dileme si interpretari gresite ale drepturilor omului

Alte enigme

Sa înțelegem drepturile omului

Ce se înțelege prin drepturile omului?

O enigma

Drepturile omului sunt ca și o armură: ele ne protejează; sunt ca niște norme, pentru că ne spun cum ne putem comporta; ca niște legi, pentru că se poate face apel la ele în instanță. Ele au caracter abstract – de exemplu, trăirile emotionale; și sunt ca și sentimentele, aparținând tuturor și existând independent de ce se întâmplă în viața de zi cu zi.

Ele sunt precum natura pentru că pot fi violate, și sunt precum spiritul, deoarece nu pot fi distruse. Ca și timpul, ele ne tratează pe toți la fel – bogat sau sărac, tânăr sau bătrân; alb sau negru, înalt sau scund. Ele ne conferă respect, ne pot responsabiliza în a-i trata pe alții cu respect. Ca și binele, adevărul și echitatea, nu există un acord unanim în definierea lor, dar le recunoaștem atunci când le vedem aplicate.

? Poti sa defînesti drepturile omului? Poti explica ceea ce semnifica ele?

De când vorbim despre drepturile omului?

Drepturile omului sunt ceea ce nimeni nu îți poate lua”.
Rene Cassin

Un drept este o revendicare pe care suntem îndreptați să o cerem. Am dreptul de a avea bunuri în cosul meu, dacă am plătit pentru ele. Cetățenii au dreptul să-și aleagă președintele, când constituția țării de apartenență le garantează acest drept, iar copilul are dreptul de a fi dus la Grădina Zoologică dacă părinții lui i-au promis că îl vor duce acolo în vizită. Acestea sunt lucruri pe care oamenii au dreptul să le revendice în cazul în care le sunt făcute promisiuni sau le sunt date garanții din partea celui de la care se așteaptă efectele.

Dar drepturile omului sunt revendicări cu o ușoară diferențiere față de cele enumerate anterior prin faptul că ele nu depind de promisiuni sau garanții care au fost date de către partea cealaltă. Dreptul omului la viață nu depinde de promisiunea nimanui de a nu-l ucide pe celălalt: viața unui individ poate să depindă de această variabilă, dar viața omului în general nu. Dreptul la viață depinde doar de un singur fapt și anume de condiția de a fi ființă umană.

Acceptarea drepturilor omului înseamnă acceptarea faptului că orice persoană este îndreptată să formuleze o cerere, ca de exemplu: *eu am aceste drepturi, indiferent de ceea ce vei zice sau vor face tu, pentru că sunt o ființă umană exact ca și tine*. Drepturile omului sunt existența tuturor oamenilor.

De ce trebuie ca această revendicare să nu necesite nimic pentru a fi îndreptată? Ce solicită ea? Și de ce trebuie ca noi să o luăm în considerare?

Această revendicare este în ultima instanță o revendicare morală și se bazează pe valori morale. Ce implică în mod real dreptul meu la viață este faptul că nimeni nu trebuie să atenteze la viața mea; ar fi un lucru eronat să procedez așa. Intitulată astfel, revendicarea are nevoie de un fundament. Orice cititor este de acord cu acest drept, pentru că noi toți recunoaștem că sunt anumite aspecte din viața noastră care trebuie să fie inviolabile și de care nimeni să nu se poată atinge, deoarece ele sunt esențiale pentru existența noastră, pentru ceea ce suntem și pentru cine suntem; ele sunt esențiale dintr-un sentiment de umanitate și de demnitate umană. Drepturile omului extind această conotație de la nivelul unui individ la cel al tuturor oamenilor de pe planeta. Dacă eu pot să cer aceste revendicări, atunci și altcineva poate să le ceară.

De ce este gresit sa atentezi la dreptul la viata al unei persoane? De ce este gresit sa-i iei viata? Sunt aceste doua intrebari similare ca si conotatie?

Valori – cheie

La baza drepturilor omului stau doua valori-cheie: demnitatea umana si egalitatea. Drepturile omului includ acele standarde de baza care sunt necesare pentru o viata demna; universalitatea lor deriva din faptul ca, macar în aceasta privinta, toate persoanele sunt la fel. Nu ar trebui, si nu putem sa facem discriminare în acest sens.

Aceste doua credinte sau valori constituie fundamentul existentei drepturilor omului, si ele sunt rareori controversate. Iata de ce aceasta idee a fost sustinuta de toate persoanele din toate culturile din lume, de toate guvernele din tarile civilizate si de catre oricare reprezentant al fiecarei religii. Este recunoscut aproape pe plan universal ca puterea statala nu poate fi nelimitata sau arbitrara; ea trebuie sa fie limitata, cel putin indivizii din jurisdicia ei putându-li-se impune un minimum de cerinte referitoare la demnitatea umana.

Multe alte valori pot deriva din acestea doua, fundamentale, si pot contribui la definirea mult mai exacta a unui model de co-existenta interpersonală si interstatală în mod practic. De exemplu:

Libertatea: deoarece formularea unei cerinte din partea unei persoane tine de codul demnitatii umane personale.

Respectul pentru celalalt: deoarece lipsa de respect pentru celalalt lezeaza persoana cealalta în a fi apreciata personal si tine de esenta demnitatii umane.

Nediscriminarea: deoarece egalitatea între oameni din perspectiva demnitatii umane nu se exprima prin a judeca oamenii prin intermediul calitatilor lor fizice sau de oricare alta natura, irelevante pentru caracterul lor.

Toleranta: deoarece intoleranta indica lipsa de respect pentru diferentele dintre oameni; iar egalitatea nu este tot una cu uniformitatea sau cu identitatea dintre persoane.

Dreptatea: deoarece oamenii, egali din punctul de vedere al demnitatii umane, merita sa aiba dreptul de a fi tratati la fel din aceasta perspectiva.

Responsabilitatea: deoarece respectarea drepturilor altora implica asumarea de responsabilitati fata de actiunile celorlalti.

Caracteristicile drepturilor omului

Filosofii pot continua dezbaterile pe tema drepturilor omului, dar comunitatea internationala a stabilit un set de principii-cheie asupra carora institutiile statale au cazut de acord si pe care le vor respecta. În raport cu aceste principii:

1. **Drepturile omului sunt inalienabile.** Aceasta înseamna ca nimeni nu le poate pierde, deoarece ele sunt legate de viata de zi cu zi. În unele circumstante particulare – desi nu în toate – ele pot fi suspendate sau restrictionate. De exemplu, daca cineva este considerat vinovat de crima, libertatea sa poate fi luata; sau în cazul unor vremuri de restrictie sociala un guvern poate impune o restrictionare a libertatii de miscare a populatiei.
2. **Ele sunt indivizibile, interdependente si interrelationate.** Aceasta presupune ca drepturile omului, desi sunt variate, sunt interconectate si nu pot fi abordate izolat unele de altele. A te bucura de un drept implica a te bucura si de celelalte drepturi si nici un drept al nici unei persoane în mod particular nu e mai important decât restul drepturilor celorlalti.
3. **Ele sunt universale,** ceea ce semnifica faptul ca ele se aplica în mod egal pentru toate persoanele din orice colt al lumii, fara limitare temporala. Orice individ este îndreptatit sa beneficieze de drepturile lui, indiferent de rasa, culoare, sex, limba, religie, opinii politice sau de alt gen, origine nationala, origine sociala sau alt tip de statut.

Trebuie subliniat ca universalitatea drepturilor omului nu constituie o amenintare asupra diversitatii individuale sau diferentelor culturale. Diversitatea poate sa existe si într-o lume în care toti avem drepturi egale si meritam sa fim respectati si sa respectam.

“Ceea ce omul își dorește este simpla libertate de optiune, indiferent de costuri si indiferent unde duce aceasta.”
Fyodor Dostoevsky

“Valorile sunt invizibile, precum vântul. Din miscarea frunzelor, ne dam seama ca bate vântul. Din actiunile oamenilor, putem observa valorile.”
Eva Ansel

O perspectiva istorica

“Lumea este sustinuta de trei lucruri: de adevar, de judecata si de pace.”
Talmud

Ideea ca oamenii au drepturi mostenite își are radacinile în multe culturi si traditii ancestrale. Putem vedea din numeroase exemple ale unor lideri si ale unor coduri majore de conduita ca valorile reflectate de drepturile omului nu sunt o inventie a tarilor Europei de Vest ori a secolului XX.

Istoria antica

- Codul Hammurabi, în Babilonia (Irak, 2000 î.Hr.) a fost primul cod legislativ scris, stabilit de regele din Babilon. A urmarit sa impuna domnia legii în regat, sa distruga raul si violenta, sa previna opresiunile asupra celor slabi de catre cei puternici (...), sa înalte tara si sa promoveze binele oamenilor”.
- Un faraon din Egiptul antic (2000 î.Hr.) dadea instructiuni subordonatilor ca “atunci când un reclamant vine din Egiptul de Sus sau de Jos, sa se asigure ca totul se face conform legii, ca drepturile fiecaruia sunt respectate”.
- Carta Cyrus (Iran, 570 î.Hr.), initiata de regele Persiei pentru poporul sau, prin care erau recunoscute dreptul la libertate, securitate, libertate de miscare si unele drepturi sociale si economice.

? Ce personalitati din istoria tarii tale au luptat pentru promovarea drepturilor omului?

Magna Carta engleza si Declaratia Drepturilor

În 1215, nobilii englezi si membrii clerului s-au aliat împotriva abuzului de putere al regelui John I si l-au determinat sa respecte legea prin elaborarea Marii Carte a libertatilor (Magna Carta). Cu toate ca regele nu a respectat-o, Magna Carta a devenit un document deseori invocat pentru apararea libertatilor. Aceasta enumera o serie de drepturi, cum ar fi: dreptul tuturor cetatenilor liberi sa detina si sa mosteneasca proprietati si sa fie scutiti de taxe excedentare. Pune bazele principiului egalitatii în fata legii.

„Nici o fiinta umana, prin natura sa libera, egala si independenta, nu trebuie supusa vreodata puterii politice a altcuiva, fara acordul sau.”
John Locke

Aparitia drepturilor naturale

În secolele XVII și XVIII, în Europa, mai mulți filosofi au propus conceptul de “drepturi naturale”. Acestea erau drepturi care reveneau persoanelor prin simplul fapt că erau ființe umane, și mai puțin pentru statutul de a fi cetățeni ai unei țări sau membri ai unui grup etnic sau religios. Ideea că aceste drepturi naturale oferă oamenilor anumite drepturi legale a fost din ce în ce mai mult acceptată și a început să fie stipulată în constituțiile unor țări. Ca urmare a abuzurilor față de lege, regele John a fost îndepărtat în 1688. În 1689, Parlamentul a emis o lege care interzicea amestecul curții regale în afacerile sale. Această lege, cunoscută ca Declarația drepturilor, interzicea monarhului să suspende legea fără acordul Parlamentului, garantează alegerile libere pentru membrii Parlamentului și declară libertatea de expresie în Parlament, în Curții sau oriunde altundeva.

„Sa nu ucizi!”
Biblia

Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului (1789)

În 1789, Franța a abolit monarhia și a întemeiat prima Republică franceză. Declarația a fost un rezultat al revoluției și a fost elaborată de reprezentanți ai clerului, nobilimii și comunităților, încorporând ideile iluministilor - precum Voltaire, Montesquieu -, ale enciclopediștilor sau ale lui J. J. Rousseau. Dezaprobând sistemul politic și legislativ al monarhiei, Declarația a definit drepturile naturale ale omului, precum: “libertatea, proprietatea, securitatea și dreptul de a opune rezistență la diverse presiuni”. Aceasta a înlocuit sistemul privilegiilor aristocrate existente în timpul monarhiei cu principiul egalității în fața legii.

Declarația de Independență a Statelor Unite, Constituția și Declarația Drepturilor (1791)

În 1776, majoritatea coloniilor britanice din America de Nord și-au proclamat independența față de Imperiul Britanic, prin Declarația de Independență a Statelor Unite. Aceasta a fost fundamentată pe teoria “drepturilor naturale” a lui Locke și Montesquieu și s-a inspirat din Revoluția franceză și din revoltele împotriva legilor spaniole din America de Sud. Mai târziu, Constituția Statelor Unite a fost amendată și guvernul a fost centralizat, iar puterile sale au fost limitate astfel încât să fie garantate libertățile individuale. 20 de amendamente ale Constituției formează Declarația americană a drepturilor.

Primele acorduri internaționale

În secolele XIX-XX, o serie de probleme legate de drepturile omului au început să fie discutate la nivel internațional, în special cele privind sclavia, negrul de persoane, condițiile inumane de muncă și munca copiilor. În această perioadă, au fost adoptate primele tratate internaționale de drepturile omului.

- Sclavia a devenit ilegală în Anglia și în Franța la începutul secolului XIX, iar în 1814, guvernele francez și britanic au semnat Tratatul de la Paris, cu scopul cooperării pentru eliminarea traficului de sclavi. La Conferința de la Bruxelles din 1890, a fost semnată o lege împotriva sclaviei, ratificată ulterior de 18 state.
- Prima Convenție de la Geneva (1864 și 1929) a deschis o nouă direcție de colaborare între state, în vederea elaborării unor legi privind războaiele. Convenția a stabilit standardele de îngrijire a soldaților bolnavi sau răniți.

? De ce credeti ca a fost nevoie de acorduri internationale si nu si-a stabilit fiecare tara propriile standarde?

Secolul XX

Ideea apararii drepturilor omului în fata autoritatilor statului s-a impus. Importanta codificarii acestor drepturi în documente a fost recunoscuta de diferite state si, astfel, documentele descrise mai sus au stat la baza multora dintre tratatele de astazi. Cu toate acestea, cel de-al doilea razboi mondial a fost evenimentul care a propulsat drepturile omului pe scena internationala. Carta Natiunilor Unite, semnata la 26 iunie 1945, a reflectat aceasta credinta. Ea statueaza ca obiectiv fundamental al Natiunilor Unite “apararea generatiilor viitoare de eventualele razboaie” si “reafirmarea credintei în drepturile fundamentale ale omului, în demnitatea si valoarea omului si în egalitatea de drepturi dintre femei si barbati”. Declaratia universala a drepturilor omului a fost elaborata de **Comisia pentru drepturile omului**, unul dintre organismele Natiunilor Unite, si a fost adoptata de Adunarea Generala la 10 decembrie 1948. De atunci, o serie de instrumente fundamentale pentru apararea principiilor sale au fost dezvoltate si recunoscute de comunitatea internationala. Mai multe informatii despre aceste tratate internationale pot fi gasite mai departe în acest capitol, inclusiv informatii despre **Conventia europeana a drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului**.

„Si lupta în numele Domnului cu cei ce lupta cu tine, dar nu cu violenta: lui Dumnezeu nu-i place violenta.”

Coranul

„Razboaiele vor continua sa existe, atâta timp cât omenirea nu va recunoaste ca natura umana este una si aceeași, indiferent unde în lume ne-am afla.”

Pierre Daco, psiholog

Drepturile omului în lume

Câteva regiuni ale lumii au stabilit propriile sisteme de protectie a drepturilor omului, care exista în paralel cu cele ale Natiunilor Unite. Pâna în prezent, exista institutii regionale în Europa, în cele doua Americi, în Africa si în statele arabe, dar nu si în regiunea Asia-Pacific. Cu toate acestea, majoritatea tarilor din aceasta parte a lumii au ratificat tratatele si conventiile majore ale Natiunilor Unite – semnificând acordul lor privind principiile generale si declarându-se ele însele ca obiect al legislatiei internationale a drepturilor omului. **Carta africana** a drepturilor omului si persoanei a intrat în vigoare în octombrie 1985 si a fost ratificata de peste 40 de state. Carta este interesanta pentru diferentele fata de alte tratate adoptate în alte parti ale lumii:

- spre deosebire de Conventia americana si de cea europeana, Carta africana se refera atât la drepturile sociale, economice si culturale, cât si la cele civile si politice;
- Carta africana merge dincolo de drepturile indivizilor si se refera si la drepturile colective ale oamenilor;
- Carta stipuleaza ca indivizii au atât drepturi, cât si responsabilitati si chiar enumera anumite obligatii ale individului fata de familie, fata de societate, fata de stat sau fata de comunitatea internationala.

? De ce credeti ca sunt enumerate si obligatiile, într-o carta a drepturilor omului? Credeti ca îndatoririle ar trebui enumerate în toate documentele referitoare la drepturile omului?

În lumea araba, exista o Comisie regionala pentru drepturile omului, cu atributii limitate. Totusi, a fost aprobata o Carta araba a drepturilor omului, care va stabili un sistem regional. Acest document, ca si Carta africana, include drepturi socio-economice, drepturi civile si politice, precum si o lista a „Drepturilor colective ale populatiei arabe”.

Au fost solicitari pentru crearea unui astfel de sistem în regiunea Asia-Pacific, dar acorduri formale nu au fost încă încheiate. O reuniune a ONG-urilor din regiune, în 1993, a generat Declaratia de la Bangkok a organizatiilor non-guvernamentale, cu privire la drepturile omului, care statua:

„Putem învăta de la alte culturi, din multiple perspective... Drepturile universale ale omului sunt înradacinate în multe culturi. Afirmam universalitatea drepturilor omului care ofera protectie tuturor oamenilor. (...) Desi pledam pentru pluralismul cultural, nu trebuie tolerate acele practici culturale care se abat de la drepturile omului universal acceptate, inclusiv drepturile femeii. Cum drepturile omului sunt o preocupare universala si sunt universale prin valoare, pledoaria pentru acestea nu poate fi considerata o amenintare a suveranitatii nationale.

„Luând în considerare semnificatia particularitatilor nationale si regionale si a diferitelor origini istorice, culturale si religioase, este datoria statelor, indiferent de sistemul lor politic si cultural, sa apere si sa promoveze toate drepturile si libertatile fundamentale.!

Declaratia de la Viena (1993)

Cum ne putem folosi drepturile?

Suntem toti – si eu, în special – responsabili pentru tot si pentru toti.”
Fyodor Dostoevsky

Drepturile omului exista pentru **noi**. Deci, cum le putem folosi? Este cert ca simpla lor existenta nu este suficienta pentru a pune capat încalcarilor drepturilor omului, din moment ce noi toti stim ca acestea se întâmpla zi de zi, în orice parte a globului. Prin urmare, pot ele schimba ceva? Cum le putem folosi?

? Stii ce drepturi ai?

Recunoasterea propriilor drepturi

În urmatorul capitol, vom analiza diferite tipuri de drepturi protejate de legile internationale. Daca stim ce domenii ale existentei umane sunt relevante pentru legislatia drepturilor omului si daca suntem constienti de obligatiile guvernelor în contextul acestei legislatii, putem face presiuni în diferite moduri. Aceasta sectiune ilustreaza cum aproape orice zona a injustitiei este relevanta pentru drepturile omului: de la saracia pe scara restrânsa la catastrofele de mediu,

sanatate, conditii de munca, represiuni politice, dreptul de vot, ingineria genetica, probleme ale minoritatilor, terorismul, genocidul... si asa mai departe. Numarul problemelor continua sa creasca si în zilele noastre.

Unele probleme legate de aplicarea legislatiei drepturilor omului sunt descrise în sectiunea "Întrebari si raspunsuri". Aceasta ofera raspunsuri scurte unor întrebări comune, adresate adesea.

În plus, fiecare sectiune a Capitolului 5 abordeaza în detaliu temele manualului. Daca sunteti interesati cum anumite drepturi – de exemplu, dreptul la sanatate, la educatie, la conditii demne de munca – pot fi mai bine aparate, este util sa cautati informatiile esentiale relevante acestor aspecte.

Utilizarea mecanismelor legale

Vom analiza mecanismele legale existente pentru protejarea diferitelor interese umane. În Europa, suntem în mod deosebit norocosi, cel puțin în ceea ce priveste unele drepturi, sa avem o Curte permanenta care se ocupa de violarea drepturilor omului – Curtea Europeana a drepturilor omului. Chiar când plângerile nu intra în jurisdicia Curtii europene, vom vedea ca exista alte mecanisme de a face statele responsabile pentru actiunile lor si de a le forta sa-si îndeplineasca obligatiile conforme legislatiei drepturilor omului.

Lobby, campanii si activism

? Ati fost vreodata implicati într-o campanie sau ati activat pentru drepturile omului?

Un rol important în a exercita presiuni asupra statelor îl au asociatiile, ONG-urile, societatile caritabile si alte grupuri de initiativa civica. Acesta este obiectul sectiunii despre activism si rolul ONG-urilor. Rolul acestor asociatii este în mod deosebit pentru omul de pe strada, nu numai pentru ca acestea se ocupa de obicei de cazuri individuale, ci si pentru ca ele ofera posibilitatea oamenilor obisnuiti sa se implice în apararea drepturilor omului. De altfel, aceste asociatii sunt formate din oameni obisnuiti. Vom analiza, de asemenea, modul în care acestea actioneaza pentru a ameliora situatia drepturilor omului si câteva exemple de succes.

Consider pedeapsa cu moartea ca pe o institutie imorala si salbatica, care submineaza fundamentele morale si legale ale societatii. Sunt convins ca salbaticia duce doar la salbaticie.”
Andrei Saharov

A te implica

Capitolul 3, "Initierea actiunilor", prezinta acele actiuni de zi cu zi si ofera exemple de modalitati în care va puteti implica. Grupurile de tineri au un potential enorm de a face presiuni asupra statului sau asupra organizatiilor internationale si de a se asigura ca situatiile de încalcare a drepturilor omului sunt facute publice. Exemplele din aceasta sectiune ofera masuri concrete pe care le poate initia si grupul vostru si ofera o întelegerere a modului în care organizatiile non-guvernamentale lucreaza zi de zi.

Dileme si interpretari gresite ale drepturilor omului

Ce putem face când protejarea drepturilor unui grup de persoane le restrânge pe ale altuia? Uneori, drepturile omului sunt folosite drept scuza pentru actiuni de o moralitate îndoielnica. Oamenii, chiar si guvernele, pot spune ca actioneaza pentru apararea drepturilor omului, dar, de fapt, actiunile lor încalca drepturile fundamentale.

Nu este întotdeauna ușor de judecat astfel de situații. Luați în considerare următoarele exemple.

Conflicte de drepturi

În urma atacurilor teroriste din 11 septembrie 2001, din Statele Unite ale Americii, multe guverne au limitat anumite libertăți fundamentale, pentru a combate terorismul. În Marea Britanie, s-a emis o nouă lege ce se sustrage de la articolul 5 al Convenției europene a drepturilor omului, articol care protejează oamenii de detenție sau închisoare arbitrară. Aceasta da posibilitatea guvernelor să țină oamenii fără nici o acuzație sau proces prealabil, pe baza simplei suspiciuni.

? Se pot restrânge drepturile minorităților în numele securității naționale? Dacă da, ar trebui să existe anumite limite?

Curtea supremă a Statelor Unite ale Americii a declarat că demonstrațiile grupurilor naziste din suburbiile evreiești sunt forme legale ale libertății de expresie. Ar trebui să li se interzică acestor grupuri să promoveze o doctrină care ar conduce la distrugerea unui popor întreg? Sau este o restricție inacceptabilă a dreptului la libertatea de expresie?

Tradiții culturale

Căsătoriile aranjate sunt o practică uzuală în multe culturi, în care fetele – de obicei la vârste fragede – sunt obligate să se căsătorească cu un bărbat ales de familia ei. Ar trebui interzise asemenea practici pentru a proteja tinerele fete? Sau respectarea unei tradiții culturale diferite ar fi un eșec?

Alte exemple se pot găsi în păstrarea practicii de circumcizie a femeii sau “crimele/ sacrificiile de onoare” ale fetelor sau femeilor. Sute de oameni suferă consecințele acestor practici și majoritatea le consideră o serioasă violare a drepturilor omului. Sunt diferențe interculturale care ar trebui “tolerate” în acceptarea acestor practici?

? Ar trebui ca valorile culturale “să înlocuiască” universalitatea drepturilor omului?

“De fiecare dată când dreptatea moare, este ca și cum nu ar fi existat niciodată.”
Jose Saramago

În numele unei cauze drepte

În 1995, Organizația de Alimentație și Agricultură a Națiunilor Unite a comparat rata mortalității copiilor și nou-născuților din Bagdad, din 1995, cu cea din 1989. Ca urmare a datelor culese, două echipe formate din membrii organizației au publicat o scrisoare ce concluzionează că 567 000 de copii irakieni au murit din cauza sancțiunilor. În aprilie 1998, UNICEF a susținut că peste 90 000 de copii mor anual din cauza sancțiunilor.

Sancțiunile sunt uneori folosite de comunitățile internaționale cu scopul de a penaliza regimuri considerate că ar viola în mod sistematic drepturile omului. Sancțiunile interzic schimburile cu statul agresor, pentru a face astfel presiuni asupra guvernelor ca să schimbe modul de acțiune. Unele state au fost izolate complet de comunitățile internaționale: Africa de Sud a fost izolată ani întregi din cauza sistemului apartheid; în zilele noastre, Cuba și Irak nu au voie să facă schimburi cu majoritatea statelor din lume. Fără îndoială că efectele acestor sancțiuni sunt resimțite în special de sectoarele cele mai vulnerabile ale societății. Este aceasta o modalitate acceptabilă de a pune capăt violării drepturilor omului de către un alt guvern?

Deși nu au fost sancționate oficial de Națiunile Unite, bombardamentele conduse de NATO în Kosovo au fost justificate de mulți în termenii protecției etnicilor albanezi și aducerii celui care a comis genocidul în fața justiției. Acțiunea militară s-a soldat cu exodul a sute de mii de refugiați, cu aproximativ 500 de persoane grav prejudiciate direct și cu devastarea infrastructurii Serbiei. A dus, de asemenea, la capturarea președintelui Milosevici și la judecarea lui în fața unui tribunal internațional. O acțiune similară a fost făcută în Afganistan pentru a distruge rețeaua teroristă presupusă a fi responsabilă pentru evenimentele de la 11 septembrie 2001. Pot fi asemenea acțiuni justificate în termenii rezultatelor lor finale, dacă ele aduc numeroase prejudicii unui număr mare de persoane?

? Putem invoca apărarea drepturilor omului pentru a justifica o campanie militară?

În aprilie 2001, o rezoluție a Comisiei Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului a respins motiunea conform căreia lupta împotriva terorismului ar putea justifica sacrificarea protecției drepturilor omului. Rezoluția 2001/24 a condamnat atacurile teroriste legate de conflictul din Cecenia și încălcările dreptului umanitar, făcute de forțele cecene, ca și alte metode folosite de forțele federale ruse în Cecenia. Pentru aceasta a fost necesară o comisie națională de anchetare a abuzurilor rusești.

Alte dileme

Întrebările ridicate de secțiunea anterioară nu duc la răspunsuri concrete: până și astăzi ele rămân subiect de dezbateri aprinse. Asemenea dezbateri sunt, până la un anumit punct, importante. Ele arată atât o preocupare pentru o abordare pluralistă – fundamentală în cazul drepturilor omului –, cât și faptul că drepturile omului nu sunt o știință. Nu sunt o „ideologie” fixă; sunt un segment în dezvoltare al gândirii etice și legale. N-ar trebui să ne așteptăm întotdeauna la răspunsuri „în alb și negru”, precise, în parte, deoarece problemele sunt complexe, dar și pentru că nu există experți în domeniu, calificați să aibă răspunsul final și să pună punct tuturor dezbaterilor.

Cu toate acestea, nu înseamnă că nu există răspunsuri sau consens. Sunt multe și numărul lor crește pe zi ce trece. Problema sclaviei a fost una în general dezbătută, în care toleranța nu mai este văzută ca fiind acceptabilă: dreptul de a fi eliberat de sclavie este acum unul universal acceptat ca drept fundamental al omului. Circumcizia femeilor, deși aparată de unele culturi, este condamnată drept o violare a drepturilor omului. Pedepsa cu moartea devine un astfel de subiect, cel puțin în Europa, unde statelor membre ale Consiliului European li s-a cerut să o abolească.

Prin urmare, ar trebui să fim încrezători că multe dintre aceste aspecte își vor găsi rezolvarea. Între timp, putem sprijini dezbaterile și ne putem exprima propriile judecăți privind subiectele controversate, referindu-ne la două valori fundamentale: egalitatea și demnitatea umană. Dacă o acțiune tratează un individ cu lipsa de demnitate, atunci este o violare a spiritului drepturilor omului.

Referințe bibliografice

Europa, Tineret, Drepturile omului. Raportul săptămânii drepturilor omului”, de Yael Ohana (ed.), Centrul European pentru Tineret, Budapesta, 2000.

Garzon Valdes, E., „Confusiones acerca de la relevancia moral de la diversidad cultural”. CLAVES de Razon Practica, Nr. 74, Madrid, iulie/august, 1997.

Drepturile omului, ghid elementar pentru personalul Națiunilor Unite, Biroul Înaltei Comisii pentru Drepturile Omului, Națiunile Unite, Geneva.

Levin, L., Drepturile omului. Întrebări și răspunsuri, UNESCO, Paris, 1996.

Evolutia drepturilor omului

Promisiuni, promisiuni

Liderii nostri au luat numeroase angajamente în numele nostru! Daca fiecare ar garanta ca au semnat pentru a le si îndeplini, viata noastra ar fi linistita, sigura, sanatoasa si confortabila; sistemul nostru legislativ ar fi drept si ar oferi tuturor aceeasi protectie; procesul politic ar fi transparent si democratic si ar servi interesele oamenilor. Atunci, ce nu merge bine? Unul dintre lucrurile care nu functioneaza cum ar trebui este acela ca politicienii sunt ca noi ceilalti si aleg o “scurtatura” atunci când se poate. Prin urmare, trebuie sa stim cu exactitate ce promisiuni s-au facut în numele nostru si sa ne asiguram ca sunt respectate.

? **Întotdeauna faceti ceea ce ati spus ca veti face?**

Ce drepturi avem?

Stim ca suntem îndreptatiti sa ni se respecte toate drepturile omului. Declaratia Universala a drepturilor omului, Conventia europeana a drepturilor omului si alte tratate internationale stipuleaza o gama larga de diferite drepturi, deci ar trebui sa le analizam în ordinea în care au fost elaborate si adoptate de comunitatea internationala. Un mod “normal” de a clasifica aceste drepturi consta în “prima, a doua si a treia generatie” de drepturi, clasificare pe care o vom utiliza pentru moment, dar care are, dupa cum vom vedea, valoare limitata si, uneori, chiar eronata.

Prima generatie de drepturi (drepturi civile si politice)

Aceste drepturi au început sa evolueze într-o teorie în secolele 17 si 18 si s-au bazat mai mult pe preocuparile politice. A început sa se admita ca exista anumite lucruri pe care toate statele puternice nu ar trebui sa le faca si ca oamenii ar trebui sa poata influenta politicile care îi afecteaza.

Cele doua idei centrale au fost libertatea personala si protectia individului fata de stat.

- ? **Drepturile civile** ofera garantarea minima a integritatii fizice si morale si permit indivizilor sa aiba propriile credinte si libera constiinta: de exemplu, drepturile la egalitate si libertate, libertatea de a practica o religie si de a-si exprima propriile opinii, dreptul de a nu fi torturat sau ucis.
- ? **Drepturile juridice** (legale) sunt de obicei clasificate ca “drepturi civile”. Ele ofera protectia indivizilor în relatia cu sistemul legislativ si politic: de exemplu, protectia împotriva arestarii si detentiei arbitrare, dreptul la prezumtia de nevinovatie pâna la demonstrarea vinovatiei într-un tribunal si dreptul de a face apel.
- ? **Drepturile politice** sunt necesare pentru a putea participa la viata comunitatii si a societatii: de exemplu, dreptul la vot, dreptul de a se înscrie într-un partid politic,

dreptul la asociere libera si de a participa la întruniri, libertatea de expresie si accesul la informatii.

Aceste categorii nu sunt clar delimitate, ci reprezinta doar unul dintre modurile de clasificare a diferitelor drepturi. Multe dintre drepturi se încadreaza în mai mult decât o singura categorie. Dreptul la libera expresie, de exemplu, este în acelasi timp un drept civil, dar si unul politic. Este esential pentru participarea la viata politica, dar si pentru libertatea personala.

? **Putem considera drepturile politice ca fiind si drepturi civile?**

Drepturile civile si drepturile politice sunt descrise detaliat în Conventia internationala privind drepturile civile si politice si în Conventia europeana privind drepturile si libertatile fundamentale ale omului. Aceste drepturi au fost traditional considerate de multi – în special de cei din Vest – ca fiind cele mai importante, daca nu singurele drepturi reale ale omului. Vom vedea în sectiunea urmatoare ca aceasta conceptie este gresita.

În timpul “razboiului rece”, tarile din blocul sovietic au fost aspru criticate pentru nerespectarea drepturilor civile si politice. În replica, aceste tari au criticat democratiile vestice pentru ignorarea drepturilor sociale si economice fundamentale, pe care le vom analiza în continuare. Exista cel putin câte un adevăr în ambele critici.

A doua generatie de drepturi (drepturile sociale, economice si culturale)

Aceste drepturi au în vedere modul în care oamenii traiesc si muncesc împreuna si trebuintele fundamentale ale vietii. Sunt bazate pe ideea de egalitate si pe garantarea accesului la servicii, bunuri si oportunitati sociale si economice fundamentale. Au devenit din ce în ce mai mult un subiect cu recunoastere internationala, odata cu efectele industrializarii si cu evolutia clasei muncitoare. Aceasta a generat noi cerinte si noi idei privind semnificatia unei vietii demne. Oamenii si-au dat seama ca demnitatea umana are nevoie de mai mult decât interferenta minima dintre drepturile civile si politice.

- ? Drepturile sociale sunt cele necesare pentru participarea deplina la viata sociala. Include, cel putin, dreptul la educatie, dreptul de a întemeia si mentine o familie, dar si majoritatea drepturilor considerate adesea ca drepturi “civile”: de exemplu, dreptul de a petrece timpul liber, dreptul la sanatate si intimitate si la non-discriminare.
- ? Drepturile economice sunt adesea vazute ca incluzând dreptul la munca, la un standard de viata adecvat, la locuinta si dreptul la pensie pentru batrâni sau persoane cu dizabilitati. Drepturile economice arata ca un minimum de siguranta materiala este necesar pentru demnitatea umana si ca, de exemplu, lipsa unei ocupatii sau a locuintei poate avea efecte psihologice.
- ? Drepturile culturale se refera la modul de viata al unei comunitati, acordându-li-se de multe ori mai putina atentie decât celorlalte tipuri de drepturi. Include dreptul de a participa liber la viata culturala a comunitatii si, poate, de asemenea, dreptul la educatie. Totusi, multe alte drepturi, neoficial numite drepturi “culturale” sunt esentiale pentru minoritati pentru pastrarea identitatii culturale în societate: de exemplu, dreptul la non-discriminare si la protectia legala.

? Sunt drepturile unor diferite grupuri culturale din tara ta restrictionate? Caror sarbatori religioase li se acorda semnificatie nationala?

Drepturile sociale, economice si culturale sunt definite de Conventia internationala privind drepturile economice, sociale si culturale si de Carta sociala europeana.

Sunt unele drepturi mai importante decât altele?

Drepturile sociale si economice au trecut printr-o perioada dificila pâna sa fie acceptate la un nivel egal cu drepturile civile si politice, din motive în acelasi timp ideologice si politice. Desi cetateanului de rând lucrurile precum standardul minim de viata, locuinta si conditiile adecvate de munca i se par esentiale pentru demnitatea umana, politicienii nu au fost la fel de pregatiti sa recunoasca acest fapt. Unul dintre motive este fara îndoiala acela ca asigurarea drepturilor sociale, economice si culturale fundamentale pentru toti cetatenii din întreaga lume ar fi necesitat o redistribuire majora a resurselor. Politicienii sunt constienti ca politica de acest tip n aduna multe voturi.

Prin urmare, ei ofera o serie de motive pentru care a doua generatie de drepturi au un rang diferit. Primul dintre ele se refera la faptul ca drepturile sociale si economice nu sunt nici realiste, nici realizabile, cel putin pe termen scurt, si ar trebui sa le obtinem treptat. Aceasta este abordarea adoptata de Conventia internationala privind drepturile economice, sociale si culturale: guvernele trebuie doar sa demonstreze ca iau masuri pentru atingerea acestui obiectiv în viitor. Acest argument este, desigur, discutabil si pare a fi fundamentat mai mult pe ratiuni politice. Multe studii independente arata ca exista suficiente resurse în lume si suficienta expertiza, pentru a se asigura nevoile fundamentale ale tuturor daca se depune destul efort în acest sens.

O a doua justificare se refera la existenta unor diferente teoretice între prima si a doua generatie de drepturi: prima generatie cere guvernelor doar sa limiteze anumite actiuni (as-numitele drepturi "negative"), în timp ce a doua solicita o interventia pozitiva a guvernelor (acestea sunt drepturile "pozitive"). S-a considerat ca este nerealist sa ne asteptam ca guvernele sa faca pasi pozitivi, cel putin pe termen scurt, si ca nu sunt obligate sa faca asta. Fara nici o obligatie a nimanui, nu putem vorbi despre drepturile omului în adevaratul sens al cuvântului.

Cu toate acestea, exista doua interpretari eronate în aceasta argumentatie. În primul rând, drepturile civile si politice nu sunt în nici un caz "pur negative". Pentru ca un guvern sa garanteze, de exemplu, dreptul de a nu fi torturat, nu este suficient ca oficialitatile statului sa limiteze actiunile de tortura. Libertatea reala în acest sens ar necesita un sistem complicat de control: politie, mecanisme legislative, libertatea de informare, accesul în locurile de detentie – si multe altele. La fel se întâmpla în cazul dreptului la vot si al multor alte drepturi civile si politice. Cu alte cuvinte, aceste drepturi solicita actiuni pozitive din partea guvernelor, pe lângă limitarea actiunilor negative.

? Ce masuri pozitive este nevoie sa autorizeze un guvern, pentru a asigura alegerile libere si corecte?

În al doilea rând, drepturile sociale si economice, la fel ca si cele politice si civile, solicita, de asemenea, ca guvernele sa limiteze anumite activitati: de exemplu, scutirea de taxe a unor companii, promovarea dezvoltarii în regiuni care au deja un oarecare avantaj, impunerea taxelor vamale care dezavantajeaza tarile în curs de dezvoltare si altele.

De fapt, diferitele tipuri de drepturi sunt mult mai strâns legate decât lasa sa se înțeleaga denumirile categoriilor acestora. Drepturile economice se amesteca în cele politice; drepturile civile sunt uneori greu de diferentiat de cele sociale. Etichetele pot fi utile pentru a oferi o imagine cuprinzatoare, dar pot, de asemenea, conduce la înțelegeri eronate. Aproape orice drept poate fi încadrat în aproape orice categorie în anumite conditii.

A treia generatie de drepturi (drepturile colective)

Lista drepturilor omului recunoscute international nu a ramas constanta. Cu toate ca nici unul dintre drepturile enumerate în Declaratia Universala nu a fost pus în discutie în 50 de ani de existenta a acestui document, noi tratate si documente au clarificat si dezvoltat unele concepte fundamentale mentionate de documentul original.

Aceste completari au fost rezultatul unor factori: în parte, au aparut ca raspuns la evolutia ideilor despre demnitatea umana, în parte ca rezultat al evolutiei tehnologiei, iar uneori ca raspuns la aparitia unor noi amenintari. În cazul unei noi categorii de drepturi propuse ca fiind a treia generatie, a fost consecinta unei înțelegeri mai profunde a diferitelor obstacole în realizarea primei si celei de-a doua generatii de drepturi. Cresterea globalizarii a relevat posibilitatea distribuirii resurselor pentru înlaturarea acestor obstacole.

? Care sunt principalele obstacole în respectarea drepturilor omului în tarile în curs de dezvoltare? Care drepturi sunt mai amenintate?

Ideea care fundamenteaza a treia generatie de drepturi este aceea a solidaritatii, iar aceasta categorie cuprinde drepturile **colective** ale oamenilor si ale societatilor – cum ar fi dreptul la dezvoltare durabila, la pace sau la un mediu sanatos. În cea mai mare parte a lumii, saracia extrema, razboiul, dezastrele ecologice si catastrofele naturale au însemnat un progres limitat catre respectarea drepturilor omului. Din acest motiv, multi oameni au simtit nevoia unei noi categorii de drepturi care sa asigure societatilor, în special în tarile în curs de dezvoltare, conditiile adecvate pentru a putea asigura prima si a doua generatie de drepturi, deja recunoscute.

În a treia generatie sunt incluse, de obicei, dreptul la dezvoltare, la pace sau la un mediu sanatos, dreptul de a participa la exploatarea comuna a resurselor lumii, dreptul la comunicare si la asistenta umanitara.

Totusi, exista dezbateri legate de aceasta categorie de drepturi. Unii experti obiecteaza ca drepturile colective pot fi denumite “drepturi ale omului”. Drepturile omului se refera, prin definitie, la drepturile individuale si definesc aria intereselor individuale carora trebuie sa li se dea prioritate în fata oricaror alte interese ale societatii sau ale unor grupuri sociale. În sens invers, drepturile colective apartin comunitatilor sau chiar tuturor statelor.

Nu se dezbate prea mult existenta sau non-existenta acestor drepturi, ci considerarea lor ca fiind drepturi ale omului. Controversa este mai mult verbala, deoarece unii oameni se tem ca o astfel de schimbare de terminologie ar putea oferi o “justificare” pentru unele regimuri totalitare sa nege drepturile (individuale) ale omului în numele drepturilor colective; de exemplu, minimalizarea drepturilor omului în scopul asigurarii “dezvoltarii economice”. Exista o alta temere, exprimata uneori: din momentul ce nu statul, ci comunitatea internationala trebuie sa asigure a treia generatie de drepturi, controlul respectarii lor este imposibil de garantat. Cine sau ce organism trebuie sa fie responsabil pentru asigurarea pacii în Caucaz sau Palestina?

În cele din urma, indiferent cum am decide sa le numim, este general recunoscut ca acest domeniu trebuie cercetat în continuare si trebuie sa i se acorde atentie în viitor din partea comunitatii internationale. Unele drepturi colective au fost deja recunoscute, în special în cadrul Cartei Africane a drepturilor omului. Declaratia Universala a drepturilor omului include dreptul la autodeterminare, iar dreptul omului la dezvoltare a fost cuprins în Declaratia Adunarii Generale a Natiunilor Unite, în 1986.

“Fiecare are dreptul (...) sa beneficieze de progresul stiintei si de avantajele acestuia”. (Art. 27, Declaratia Universala)

Progresul stiintei

Un alt domeniu în care au fost recunoscute noi drepturi îl reprezinta medicina. Noile descoperiri stiintifice au generat o serie de probleme legate de drepturile omului, în special în ceea ce priveste ingineria genetica si transplantul de organe sau tesuturi. Întrebari privind natura reala a vietii au aparut ca rezultat al progresului tehnic în fiecare din aceste domenii. Consiliul Europei a raspuns acestor provocari printr-un nou tratat international: Conventia cu privire la protectia drepturilor si demnitatii umane în relatie cu aplicatiile biologiei si medicinei (mentionata de acum încolo drept Conventia Oviedo). Tratatul a intrat în vigoare în decembrie 1999. Aceasta conventie a fost semnata de 30 de state membre ale Consiliului Europei si ratificata de 10 state. Ea traseaza câteva directii privind unele probleme anterior mentionate. Rezumatul celor mai importante articole este redat în continuare.

- Este interzisa orice forma de discriminare a unei persoane pe baza mostenirii sale genetice.
- Testele genetice predictive pot fi facute numai în scopul sanatatii, si nu pentru a determina, de exemplu, caracteristicile fizice pe care le va avea copilul mai târziu, în viata.
- Interventiile care urmaresc modificarea genomului uman pot fi facute numai în scopuri preventive, diagnostice sau terapeutice.
- Procrearea asistata medical nu este permisa daca urmareste sa determine sexul viitorului copil.
- Extirparea de organe sau tesuturi de la oameni poate fi facuta doar cu scopul transplantului si numai pentru beneficiul terapeutic al celui care îl (le) primeste. (Art. 21 – Interzicerea profitului financiar)

“Orice interventie care urmareste crearea unei fiinte genetic identice cu o alta fiinta umana, vie sau moarta, este interzisa”.

Protocolul aditional Conventiei pentru protectia drepturilor si demnitatii umane. Paris, 1998

UNESCO

UNESCO a acordat o atentie deosebita genomului uman si, la 10 noiembrie 1997, onferinta Generala a UNESCO a adoptat o Declaratie oniversală privind genomul uman si drepturile omului. Aceasta declaratie precizeaza limite similare ale interventiilor medicale asupra mostenirii genetice a umanitatii si a indivizilor.

Biotehnologia

Ingineria genetica este metoda de modificare a caracteristicilor mostenite ale unui organism într-un mod predeterminat, alterând materialul sau genetic. Progresul în acest domeniu a condus la intense dezbateri privind diferite probleme de etica si de drepturile omului, de exemplu, daca modificarea celulelor ar trebui permisa, în conditiile în care genereaza o modificare genetica permanenta pentru organism si pentru generatiile urmatoare sau daca reproducerea unei fiinte umane prin clonare ar trebui permisa din moment ce este permisa pentru soareci si oi.

Progresul tehnologiei biomedicale a dus la posibilitatea transplantului de organe sau tesuturi adulte sau fetale de la un organism la altul. La fel ca si ingineria genetica, aceasta ofera mari posibilitati de îmbunatatire a vietii unor oameni si chiar de salvare a unor vietii – dar ramân câteva aspecte problematice legate de acest progres.

- Daca poate fi salvata sau ameliorata viata cuiva prin transplantul de organe de la o persoana decedata, trebuie permis întotdeauna acest lucru? Sau si persoanele decedate merita respect?

- Cum putem fi siguri ca orice persoana care are nevoie de un transplant are sanse egale de a-l primi, în condițiile unui număr limitat de organe ce pot fi transplantate?
- Ar trebui să existe legi/regulamente privind conservarea /pastrarea organelor și tesuturilor?
- Dacă intervenția medicală afectează genomul uman amenințând viața sau calitatea vieții unei persoane, este beneficiul pe măsură să compenseze acest fapt? acuzatia de crima ar fi corectă, în cazul în care individul (pacientul) moare?

Referințe

Symonides, Janusz ed., Human Rights: Drepturile omului: noi dimensiuni și provocări, Manual de drepturile omului, UNESCO/Dartmouth Publishing, Paris, 1998.

Donnelly Jack, Drepturile universale ale omului în teorie și practică, Cornell University Press, 1989.

Robertson, A și Merrills, J., Drepturile omului în lume, Manchester University Press, 1996.

Site-ul Consiliului Europei privind bioetica: www.legal.coe.int/bioethics/.

Protectia legala a drepturilor omului

“Legea nu transforma inima cuiva, dar îi poate constrânge pe cei fara inima.”
Martin Luther King

Stim deja ca drepturile omului sunt drepturi inalienabile, pe care le au toate fiintele umane, însa cum putem avea acces la aceste drepturi? Unde putem gasi dovada ca aceste drepturi au fost recunoscute formal de catre state? Si cum sunt aceste drepturi implementate?

Drepturile omului sunt recunoscute prin acorduri

La nivel international, statele au ajuns sa elaboreze anumite acorduri referitoare la drepturile omului. Aceste acorduri stabilesc norme obiective de conduita pentru state, impunându-le anumite obligatii fata de indivizi. Ele pot fi de doua feluri: legal coercitive si non-coercitive.

Un document coercitiv, numit adesea *Tratat*, *Conventie* sau *Acord*, reprezinta angajamentul statelor de a implementa aceste drepturi la nivel national. Statele trebuie sa-si arate, fiecare în parte, disponibilitatea de a fi constrânse, iar aceasta se poate face prin ratificare sau prin aderare. (Simpla semnare a documentului nu îl face coercitiv.) În general statelor le sunt permise unele derogari sau declaratii prin care sunt scutite de anumite prevederi ale documentului, cu scopul de a determina pe cât mai multe dintre ele sa semneze. În definitiv, este mai bine sa faci un stat sa promita respectarea unor prevederi legate de drepturile ale omului decât sa nu respecte nici una! Însa, uneori se poate abuza de acest mecanism folosindu-l ca pretext pentru a nega anumite drepturi fundamentale, permitând astfel unor state sa se “eschiveze” controalelor internationale în anumite zone.

? **De ce credem ca pâna si statele fara o traditie a drepturilor omului, sunt gata sa semneze tratate internationale de respectare a drepturilor omului?**

Prin contrast, un instrument non-coercitiv este, în fond, doar o declaratie sau un acord politic al statelor prin care se încearca stabilirea unui set de drepturi, însa fara vreo obligatie legala în acest sens. Practic, aceasta înseamna ca nu exista mecanisme oficiale (sau legale) de implementare.

? **Care este valoarea unei simple “promisiuni” de a respecta normele drepturilor omului, când aceasta nu este sustinuta de mecanisme legale? Este aceasta mai mult decât nimic?**

O declaratie a Natiunilor Unite sau un document necoercitiv este de obicei rezultatul unei întâlniri a Adunarii Generale a Natiunilor Unite sau a unei conferinte tinuta pe o tema specifica. Toate statele, prin simplul fapt de a fi membre ale Natiunilor Unite sau prin participarea la o conferinta, se considera a fi de acord cu declaratia data publicitatii. Recunoasterea drepturilor omului poate fi, de asemenea, la nivel national, rezultatul acordului dintre stat si popor. Când drepturile omului sunt recunoscute la nivel national, ele devin în primul rând un angajament al statului fata de poporul sau.

Documente internationale fundamentale

Importanta drepturilor omului este tot mai mult recunoscuta, bucurându-se de o protecție din ce în ce mai largă. Acest lucru ar trebui văzut nu doar ca o victorie a activiștilor pentru drepturile omului, ci a oamenilor în general. O consecință a acestui succes ar fi dezvoltarea unui set larg și complex de texte (instrumente) ale drepturilor omului și de proceduri de implementare.

Instrumentele drepturilor omului sunt de obicei clasificate în funcție de trei criterii importante: aria geografică (regională sau universală), categoria drepturilor oferite și categoria specifică de persoane sau grupuri cărora li se oferă protecție.

Doar la nivelul ONU, există mai mult de o sută de documente legate de drepturile omului, iar dacă le mai adăugăm și pe cele de la diferite nivele regionale, numărul lor va fi și mai mare. Nu ne putem ocupa aici de toate aceste instrumente; prin urmare în această secțiune le vom trata doar pe cele mai semnificative:

- documente care au fost acceptate la scară largă și care au pregătit dezvoltarea instrumentelor drepturilor omului;
- documente europene majore;
- documente care fac referire la probleme globale tratate în manual.

Carta Internațională a Drepturilor

Cel mai important instrument global al drepturilor omului este Declarația Universală a Drepturilor Omului (UDHR), adoptată în 1948 de Adunarea Generală a Națiunilor Unite. Aceasta este atât de larg acceptată încât și-a pierdut caracterul inițial necoercitiv, făcându-se frecvent referire la ea ca la un document legal coercitiv pe baza reglementărilor internaționale obișnuite.

UDHR este alcătuită dintr-o prefată și 30 de articole care stabilesc drepturile omului și libertățile fundamentale care li se cuvin tuturor bărbaților și femeilor din toată lumea, fără discriminare. Ea garantează atât drepturile civile și politice cât și cele sociale, economice și culturale.

Convenția Internațională asupra Drepturilor Civile și Politice (ICCPR) și Convenția Internațională asupra Drepturilor Economice, Sociale și Politice (ICESCR) au intrat în vigoare în 1996 și sunt principalele instrumente legale coercitive ce se aplică oriunde în lume. Alături de UDHR formează Carta Internațională a Drepturilor. Fiecare, după cum o arată și numele, se ocupă cu diferite categorii de drepturi.

În timp ce drepturile incluse în ICCPR se aplică de îndată ce statul a acceptat să fie constrâns, drepturile din ICESCR pot fi implementate gradual. (Aceasta obligă statele să dezvolte strategiile și legislația care va susține introducerea totală a drepturilor. Convențiile sunt tratate diferentiat deoarece, în general vorbind, drepturile sociale, economice și culturale nu pot fi introduse imediat.

 ☐ Credeti ca este corect ca drepturile civile si politice sa fie implementate imediat, iar drepturile sociale si cele economice doar gradual?

Carta Drepturilor Fundamentale

Acesta este primul document despre drepturile omului al Uniunii Europene. Acesta combină într-un singur text drepturile civile, politice, economice, sociale și **societale** care se găsesc deja într-o multitudine de surse internaționale, europene și naționale. A fost adoptată de comun acord de către Consiliul European împreună cu Parlamentul European și Comisia Europeană la Nisa, între 7 și 9 decembrie 2000. Spre deosebire de convențiile Uniunii Europene, nu este legal coercitivă și acoperă doar Uniunea Europeană.

Instrumentele europene

Patru din cele cinci regiuni ale lumii au creat sisteme pentru protejarea drepturilor omului. În tarile americane exista Organizatia Statelor Americane, iar principalul document coercitiv este Conventia Americana a Drepturilor Omului, din 1969. În Africa, vom gasi Carta Africana a Drepturilor Omului si Popoarelor, adoptata în 1986 de tarile Uniunii Africane (cunoscuta mai înainte ca Organizatia Unitatii Africane). Pe continentul asiatic nu a fost creat nici un sistem real pâna în prezent si singurul instrument regional al drepturilor omului este o declaratie necoercitiva—Declaratia Asiatica a Drepturilor Omului. Dar Europa? Desigur, Europa are, în cadrul Consiliului Europei, un sistem bine stabilit pentru protectia drepturilor omului.

?
□ **De ce credeti ca diferite regiuni au considerat necesar sa stabileasca propriile sisteme ale drepturilor omului.**

Cel mai important instrument al drepturilor omului este Conventia Europeana a Protectiei Drepturilor Omului si a Libertatilor Fundamentale (cunoscuta si sub numele de Conventia Europeana a Drepturilor Omului – ECHR). Aceasta a fost acceptata de catre toate statele membre ale Consiliului Europei, deoarece este una dintre cerintele pentru a deveni membru. A fost adoptata în 1950, însa a intrat în vigoare abia trei ani mai târziu. Ea se ocupa cu drepturile civile si politice, iar forta sa rezida în mecanismul sau de implementare – Curtea Europeana a Drepturilor Omului. Aceasta Curte si sistemul sau de legi sunt pretuite în întreaga lume, chiar ONU, curtile constitutionale din numeroase state si alte sisteme regionale facând adesea referire la ele.

Chiar si la nivelul ONU, drepturile sociale si economice sunt tratate într-un document separat. Carta Sociala Europeana (revizuita) este un document coercitiv de drepturi pentru a proteja standardele de viata ale popoarelor din Europa. Carta a fost semnata de 32 de state membre si, pâna la sfârșitul anului 2001, a fost ratificata de 12 dintre ele.

Principalele instrumente ale drepturilor omului si mecanismele de implementare din Consiliul Europei

SCHEMA

Protectia grupurilor specifice

„Ma recunosc în ochii fiecarui strain”
Roger Waters

Pe lângă recunoasterea drepturilor fundamentale ale indivizilor, unele instrumente ale drepturilor omului recunosc si drepturile unor grupuri specifice. Exista preocuparea pentru aceste tipuri speciale de protectie, deoarece s-au întâlnit cazuri de discriminare a grupurilor si din cauza pozitiei dezavantajate si vulnerabile pe care o au în societate. Iata câteva exemple de grupuri care au primit o protectie speciala:

Minoritatile

Acstea sunt protejate:

- la nivelul ONU, de catre Declaratia drepturilor persoanelor aparținând minoritatilor nationale sau etnice, religioase sau lingvistice, adoptata în 1992 si de Subcomisia de prevenire a discriminarii si de protectie a minoritatilor;

- la nivel European, de un instrument coercitiv – Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale, care a creat un corp de monitorizare de experți independenți: Comitetul consultativ al Convenției cadru;
- prin acordarea unui loc deosebit în Organizația pentru Securitate și Cooperare Europeană (OSCE) de către Înalțul Comisar al Minorităților Naționale și de către documentele relevante ale OSCE.

Copiii

Cea mai importantă protecție se realizează la nivelul ONU, prin Convenția Drepturilor Copilului (CRC) din 1990, aproape unanim ratificată (nu a fost ratificată de Statele Unite și Somalia). La nivelul continentului african, Carta Africană a Drepturilor și Protecției Copilului oferă drepturi elementare ale copiilor, luând în considerare situația deosebită de pe acest continent. A intrat în vigoare în 1999.

Refugiații

Drepturile refugiaților sunt garantate în special de Convenția referitoare la statutul refugiaților, din 1951 și de Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR). Singurul sistem regional cu un instrument specific de protecție a refugiaților a fost creat în Africa, prin adoptarea, în 1969, a Convenției de administrare a aspectelor specifice ale refugiaților, însă, în Europa, ECHR oferă de asemenea o protecție suplimentară.

Femeile

În încercarea de a promova peste tot în lume egalitatea între sexe, drepturile femeilor sunt protejate în primul rând de Convenția ONU asupra eliminării oricărei forme de discriminare a femeilor (CEDAW), 1979.

Alte grupuri

Grupurilor cum ar fi muncitorii sau persoanele detinute, li se oferă de asemenea o protecție specială din cauza poziției lor vulnerabile, predispuse la abuzuri. Alte grupuri, cum ar fi populațiile indigene, nu au fost destul de norocoase să primească o protecție specială și au luptat ani de-a rândul pentru drepturile lor ca grup.

□ **Va puteți gândi la grupuri din societatea voastră care au nevoie de o protecție specială?**

Lupta împotriva rasismului și a intoleranței

Protocolul 12 al ECHR

Un nou protocol a fost adoptat în 2000: Protocolul 12. În prezent este semnat de 27 de state și ratificat de unul. Va intra în vigoare după 10 ratificări. Principala preocupare este stoparea discriminării. ECHR garantează deja dreptul de a nu fi discriminat (Articolul 14) însă acesta este considerat inadecvat în comparație cu celelalte prevederi ale altor instrumente internaționale cum ar fi UDHR și ICCPR. Principalul motiv constă în faptul că articolul 14, spre deosebire de altele, nu conține o interdicție independentă a discriminării; aceasta înseamnă că el interzice discriminarea însă doar cu privire la faptul „de a te bucura de drepturile și libertățile” stabilite în Convenție. Când acest protocol va intra în vigoare, interdicția asupra discriminării va avea o „viață independentă” de celelalte prevederi ale ECHR

Comisia europeana împotriva rasismului si intolerantei (ECRI) este un mecanism care a fost înfiintat la primul Summit al Sefilor de Stat si de Guvern ai Statelor membre ale Consiliului Europei, în 1993. Sarcina ECRI este combaterea rasismului, xenofobiei, antisemitismului si intolerantei la nivel european si din perspectiva protectiei drepturilor omului. Actiunile ECRI acopera toate masurile necesare pentru combaterea violentei, discriminarii si a prejudiciilor carora trebuie sa le faca fata persoanele sau grupurile de persoane, mai ales pe motive de rasa, culoare, limba, religie, nationalitate si origine nationala sau etnica.

Membrii ECRI sunt desemnati de catre guvernele lor pe baza cunoasterii în profunzime a domeniului combaterii intolerantei. Sunt numiti în functie de capacitatile personale si actioneaza ca membri independenti.

Principalul program de activitati al ECRI cuprinde:

- demersuri facute în fiecare tara constând în analize realizate în toate tarile membre pentru a oferi propuneri specifice concrete având la baza analizele facute.
- abordarea temelor generale (înregistrarea si promovarea exemplelor de buna practica pe subiecte specifice pentru a ilustra recomandarile ECRI si adoptarea recomandarilor pentru politici generale).
- activitati legate de comunitate, incluzând campanii de informare si sensibilizare în statele membre

Practicarea drepturilor omului

Cum ne putem asigura ca aceste mecanisme de protectie functioneaza? Cine sau ce obliga statele sa respecte aceste obligatii? Principalele corpuri de supraveghere sunt comisiile sau comitetele si curtile, toate fiind alcatuite din membri independenti – experti sau judecatori – care nu reprezinta un singur stat. Principalele mecanisme utilizate de aceste corpuri sunt:

1. Reclamatiiile (aduse de indivizi, grupuri sau state);
2. Cazuri penale;
3. Procedurile de înregistrare.

Reclamatiiile

Reclamatiiile sunt aduse împotriva unui stat în fata unei comisii sau a unui comitet în cea ce se numeste procedura quasi-judiciara. Corpul de supraveghere ia o hotarâre careia se asteapta ca statele sa i se conformeze, desi nu exista nici o procedura legala de aplicare. Adesea un stat trebuie sa faca o declaratie sau o ratificare suplimentara a unui protocol optional pentru ca aceasta sa însemne ca accepta sistemul sau de reclamatii. Comitetul pentru drepturile omului si Comitetul pentru eliminarea discriminarii rasiale (din sistemul Natiunilor Unite) sunt exemple de corpuri care se ocupa cu reclamatii.

Ar trebui sa existe un mecanism legal pentru a impune respectarea normelor drepturilor omului?

Comitetul European de Prevenire a Torturii (CPT)

Delegatiile CPT viziteaza periodic statele care fac parte din Conventie însa pot organiza, daca este necesar, si vizite suplimentare *ad hoc*. În anul 2001, CPT a organizat 18 vizite, inclusiv în Elvetia, Federatia Rusa (Republica Cecena), Malta si Spania.

S-a vorbit de importanta activitatii CPT în cazurile de greva a foamei din închisorile turcesti. Când guvernul turc a hotarât sa faca schimbari în sistemul de detentie, unii detinuti au

facut greva foamei pentru a protesta împotriva unora dintre reforme. Demonstratiile lor au devenit violente. CPT s-a implicat activ în negocierile dintre guvern și grevisti, investigând evenimentele din preajma grevei și examinând felul în care pachetele de legi ar putea reforma sistemul de detentie din Turcia. CPT a facut în 2001 trei vizite în Turcia legate de problema grevei foamei în închisorile turcesti. Rapoartele CPT sunt, de obicei, publice: www.humanrights.coe.int

Cazuri legale

Exista doar doua curti permanente care își desfășoara activitatea ca și corpuri de supraveghere chiar pentru implementarea drepturilor omului: Curtea Europeana a Drepturilor Omului și Curtea Interamericana a Drepturilor Omului. Cu toate acestea, o noua curte internationala urmeaza a fi creata, de îndata ce statutul va fi ratificat de 60 de tari. Aceasta curte, Curtea Internationala Penala (ICC), va exista cu scopul de a judeca indivizii acuzati de crime împotriva umanitatii, genocid și crime de razboi. În acest sens este diferita, însa complementara cu Curtile Europeana și Interamericana, unde se judeca reclamatii împotriva statelor.

Rapoarte și reviste

Majoritatea instrumentelor drepturilor omului cer statelor sa ofere rapoarte. Statele însele sunt cele care le redacteaza, urmând indicatiile corpurilor de supraveghere, și contin informatii generale despre felul cum sunt aplicate drepturile la nivel national. Rapoartele sunt examinate public și, de obicei, ONG-urile au un rol activ în acest stadiu, elaborând raporturi paralele pe lângă rapoartele statului. ICCPR, ICESCR și Conventia asupra eliminarii oricarei forme de discriminare fata de femei sunt exemple de instrumente care solicita prezentarea de rapoarte.

Majoritatea acestor mecanisme de aplicare exista pentru a remedia încălcarea unor drepturi specifice ale omului. Conventia europeana pentru prevenirea torturii și a tratamentului sau a pedepselor inumane sau degradante (1987) este diferita. Se bazeaza pe un sistem de vizite facute de membrii Conventiei europene pentru prevenirea torturii și a tratamentului sau a pedepselor inumane sau degradante (CPT) la locuri de detentie – închisori, locuri de detentie pentru tineri, sectii de politie, baraci ale armatei sau spitale de psihiatrie. Membri CPT observa felul în care detinutii sunt tratati și, daca este necesar, recomanda îmbunatatiri pentru a fi respectat dreptul de a nu fi torturat sau tratat inuman.

Curtea Europeana a Drepturilor Omului

Curtea Europeana de la Strasbourg este celebra din mai multe motive, dar probabil mai presus de toate, pentru ca a dat viata și înțeles textului ECHR. Unul dintre principalele avantaje ale sale este sistemul de jurisdicție obligatorie, ceea ce înseamna ca, de îndata ce statul ratifica sau accede la ECHR, este pus imediat sub jurisdicția Curtii Europene. Un caz legat de drepturile omului poate fi adus împotriva statului membru chiar din momentul ratificării.

Un alt motiv al succesului sau este puterea hotărârilor Curtii. Statele trebuie sa respecte hotărârile finale ale acesteia. Respectarea lor este supravegheata de catre Comitetul de Ministri al Consiliului Europei.

În fiecare caz adus în fata Curtii Europene, procedura include și posibilitatea rezolvarii amiabile prin medierea între cele doua parti.

Curtea a reusit sa se dezvolte de-a lungul existentei sale. La crearea sa, în 1959, era doar o curte cu o jumatate de norma care lucra alaturi de Comisia Europeana a Drepturilor Omului. Odata cu cresterea numarului cazurilor, a devenit necesara o curte cu norma întreaga și astfel a fost creata una în 1998. Aceasta crestere a numarului cazurilor este o dovada clara a succesului

Curtii. Oamenii stiu ca “este acolo” si ca poate interveni atunci când simt ca drepturile le sunt încălcate.

„Nici în inimile oamenilor, nici în societate nu va fi pace până când moartea nu va scoasa înafara legii”
Albert Camus

Cazuri importante ale Curtii Europene a Drepturilor Omului

Iata câteva cazuri importante, care au fost analizate de Curtea Europeana:

- Soering vs. Marea Britanie (iunie 1989). Acesta este cazul unui om ce urma sa fie extradat în Statele Unite pentru a fi acuzat de crima; aici crima ar fi putut fi pedepsita cu moartea. Din perspectiva Curtii, a-l trimite înapoi în Statele Unite ar fi în contradictie cu interdictia torturii, tratamentului sau pedepsirii inumane sau degradante (articolul 3, ECHR). Una dintre consecintele acestei decizii a fost ca protejarea unui individ pe teritoriul statelor membre ale Consiliului Europei a trecut dincolo de granitele Europei. Acest principiu a fost deja urmat si în alte cazuri, cum ar fi Jabari vs. Turcia (iulie 2000), si i-a protejat pe cei care cereau azil si a caror repatriere le-ar fi pus viata în pericol.
- Tyrer vs. Marea Britanie (martie 1978). În acest caz, Curtea a considerat ca pedeapsa corporala ca pedeapsa pentru delincventa juvenila era împotriva ECHR, deoarece încalca dreptul de a nu fi torturat sau de a se aplica pedepse sau tratamente inumane sau degradante, dupa cum garanteaza articolul 3. Cu cuvintele Curtii: „pedeapsa lui – deoarece a fost tratat ca un obiect atunci când era detinut de catre autoritati – a constituit o încălcare chiar a ceea ce este unul din principalele obiective ale Articolului 3 (Art. 3), anume, protejarea demnitatii si integritatii fizice a persoanei. Acest caz este un bun exemplu de litera vie a ECHR, prin care Curtea nu intra în contradictie cu valorile schimbatoare ale societatii noastre.
- Kokkinakis vs. Grecia (aprilie 1993): Acesta a fost un caz interesant, legat de conflictul dintre drepturile diferitelor popoare. S-a bazat pe problema prozelitismului si pe întrebarea daca propovaduirea unei religii (garantata de articolul 9, ECHR) încalca dreptul altei persoane la libertatea de religie. Curtea a considerat necesar sa faca distinctie clara între propovaduire, predicare si discutie cu întelesuri imorale sau înselatoare pentru a convinge o persoana sa-si schimbe religia (cum ar fi oferirea de avantaje sociale sau materiale, folosirea violentei sau a spalarii de creier).

Curtea Europeana audiaza cazuri legate de oricare dintre drepturile garantate în ECHR, cum ar fi dreptul la viata, la judecata dreapta sau libertatea de expresie. Totusi, deoarece a luat nastere imediat dupa cel de al doilea razboi mondial, se axeaza exclusiv pe drepturile civile si politice si, în consecinta, îi lipseste capacitatea de a analiza cazuri referitoare la drepturile economice, sociale si ale minoritatilor. În ciuda acestor limitari, Curtea este respectata pentru ceea ce a facut până acum.

Curtea Europeana a Drepturilor Omului în cifre

- Exista 43 de judecatori. O medie de 180 de telefoane si 800 de scrisori au fost primite zilnic în 2001;
  - 19 815 cazuri asteptau sa fie analizate la începutul lui Ianuarie 2002 („cereri în asteptare”);
- Numarul solicitarilor a crescut cu 523% pe an din 1990 până în 2000; în 1990 curtea a primit 523 de cereri, iar în 2000 a primit 10 486.

- Au existat 889 de hotărâri judecătorești în 2000, ceea ce înseamnă mai mult de 2 cazuri pe zi (incluzând sfârșiturile de săptămână și vacanțele!).

Au existat cazuri împotriva țării voastre la Curtea Europeană?

ECJ, ECHR, ICJ: Care este diferența?

Se face adesea confuzie între rolurile pe care le joacă Curtea Europeană a Drepturilor Omului (ECHR), Curtea Europeană de Justiție (ECJ) și Curtea Internațională de Justiție (ICJ). De fapt, cele trei organisme sunt foarte diferite în termenii jurisdicției lor geografice și a tipurilor de caz pe care le analizează. ECJ este instituția Uniunii Europene. Aceasta este o instanță a cărei datorie este să se asigure că legislația Comunității nu este interpretată și aplicată diferit în fiecare din statele membre. Se bazează pe legislația Comunității și nu pe legislația drepturilor omului; însă, uneori legislația Comunității implică probleme legate de drepturile omului. Un caz celebru care a fost judecat de ECJ a fost cazul Bosman, care se referea la regulile de transfer al fotbalistilor de la o echipă la alta. S-a hotărât că acestea erau incompatibile cu regulile Tratatului de la Roma asupra competiției și a liberei circulații a muncitorilor.

Curtea Internațională de Justiție (ICJ) este principalul organ judecătorec al Națiunilor Unite. Are un dublu rol: să soluționeze conform legislației internaționale disputele legale pe care le înaintează statele și să ofere opinii avizate despre problemele legale. Doar un stat poate reclama un alt stat și de obicei cazurile au de-a face cu tratatele dintre state. Aceste tratate pot avea legătura cu relațiile fundamentale dintre state (de exemplu, cele comerciale sau teritoriale) sau se pot referi la probleme legate de drepturile omului.

Cum ajută aceste mecanisme legale cetățeanul simplu?

Comisariatul pentru Drepturile Omului

Biroul Comisariatului pentru drepturile omului al Consiliului European a fost primul aprobat la Summit-ul Șefilor de Stat și de Guvern ținut la Strasbourg, în octombrie 1997. Scopul acestei instituții independente este atât promovarea drepturilor omului, dar și respectarea acestor drepturi în țările membre ale Consiliului European. Comisarul este ales de Adunarea Parlamentară pentru un singur mandat de șase ani.

Comisariatul este o instituție non-judiciară a cărei activitate este considerată complementară altor instituții ale Consiliului European care acționează pentru promovarea drepturilor omului. Comisariatul își va îndeplini responsabilitățile cu o completă independență și imparțialitate, respectând competența diferitelor corpuri de control create prin prevederile Convenției europene a drepturilor omului și a altor instrumente ale drepturilor omului ale Comunității Europene.

Principalele obiective ale Comisariatului pentru drepturile omului sunt:

- promovarea educației și conștiinței drepturilor omului în statele membre;
- identificarea posibilelor neajunsuri în legislația și practica statelor membre legate de respectarea drepturilor omului;
- sprijinirea promovării respectării și aplicării depline a drepturilor omului expuse în diferitele instrumente ale Consiliului European.

Comisariatul se poate ocupa *ex officio* de orice problema care este de competența sa. Deși este posibil să nu se ocupe de reclamații individuale, Comisariatul poate acționa, în funcție de context în spiritul funcției sale de promovare a drepturilor omului, asupra oricărei informații relevante privitoare la aspecte generale ale protecției drepturilor omului, după cum este prevăzut în instrumentele Consiliului European.

Astfel de informații și cereri îi pot fi adresate Comisariatului de către guverne, parlamente naționale, avocatul poporului sau instituții similare, ca și de indivizi sau organizații.

Este suficient?

Multa lume ne va contrazice pe motiv că putinele exemple de respectare a drepturilor omului în lume sunt rezultatul lipsei mecanismelor adecvate de aplicare. Adesea, se lasă în seama statelor să decida, la nivel național, dacă îndeplinesc recomandările. În multe cazuri, garantarea unui drept al unui individ sau al unui grup va depinde de presiunile comunității internaționale și în mare măsură de activitatea ONG-urilor. Această situație este nesatisfăcătoare din moment ce este nevoie de o lungă perioadă de așteptare înainte ca ONU sau Consiliul European să afle despre violarea drepturilor omului.

Se poate face ceva pentru a schimba această stare de lucruri? Mai întâi, este esențial să ne asigurăm că statele garantează drepturile omului la nivel național și să dezvoltăm mecanisme proprii pentru remedierea oricărei încălcări a acestora. În același timp, trebuie exercitate presiuni asupra statelor pentru a se angaja în acele mecanisme care au proceduri coercitive.

Referințe bibliografice

Hanski, R., Suksi, M (eds.) Introducere la protecția internațională a drepturilor omului: manual, ?bo Akademi University Institute for Human Rights, 1999.

Fact Sheet No.2 (Rev. I), International Bill of Human Rights. www.unhchr.ch

Short Guide to the European Convention of Human Rights, Council of Europe Publishing.

European Court of Human Rights. www.echr.coe.int/cseweb

The Committee for Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment., www.cpt.coe.int

The European Social Charter. www.humanrights.coe.int/cseweb

The Framework Convention on Protection of National Minorities. www.humanrights.coe.int/minorities

Site-ul Comisiei Europene împotriva Rasismului și a Intoleranței. www.ecri.coe.int

The Council of Europe's Commissioner for Human Rights. www.commissioner.coe.int

Activismul si rolul organizatiilor non-guvernamentale

„A trebuit sa facem multe ca totul sa devina realitate. A trebuit ca organizatia noastra sa faca câteva manifestatii, sa fim arestati, sa ma arunc pe masa congresului pâna am fost invitati sa vorbim... Mi s-au acordat cinci minute.”

Cheri Honcala, primul beneficiar al asistentei sociale din Statele Unite care a aparut în fata Congresului; Asociatia pentru dreptul la asistenta sociala de la Kensington

Ce sunt ONG-urile?

Termenul non-guvernamental sau, mai precis non-profit, este folosit, de regula, pentru a desemna o serie de organizatii ce alcatuiesc societatea civila. Astfel de organizatii sunt în general caracterizate de faptul ca au ca scop alt scop decât profitul financiar. Totusi, scopurile, precum si initiativele si ariile lor de activitate sunt extrem de variate. ONG-urile variaza de la mici grupuri de presiune, de exemplu, pe probleme specifice de mediu sau încălcari ale drepturilor omului, la cele ce se ocupa cu asistenta educationala, adaposturi pentru femei, la fundatii legale, programe de asistenta umanitara – si lista ar putea continua – pâna la mari organizatii internationale cu sute sau chiar mii de filiale sau membri în diferite parti ale lumii.

În aceasta sectiune aruncam o scurta privire asupra rolului semnificativ pe care astfel de organizatii l-au avut si continua sa-l aiba în apararea drepturilor omului peste tot în lume. La aproape orice nivel al luptei pentru apararea demnitatii cetateanului, atunci când ea e amenintata de puterea statului, ONG-urile joaca un rol crucial în:

- lupta împotriva încălcarilor drepturilor individuale ale omului;
- oferirea de asistenta directa celor ale caror drepturi au fost încălcate;
- presiunile facute pentru modificarea legislatiei nationale si internationale;
- dezvoltarea continutului acestor legi;
- promovarea cunoasterii si respectarii drepturilor omului în rândul populatiei.

Contributia ONG-urilor e importanta nu doar pentru rezultatele obtinute, si deci pentru ca oamenii sa fie optimisti în ceea ce priveste apararea drepturilor lor în lume, dar si pentru ca ele sunt, în mod direct, unelte la dispozitia oamenilor din întreaga lume. Ele sunt conduse si coordonate – ca si alte tipuri de organizatii – de persoane private, dar mare parte a fortei lor vine de la alti membri ai comunitatii, care își ofera voluntar ajutorul pentru cauzele lor. Acest lucru le da o mare valoare în ochii celor ce ar dori sa contribuie la ameliorarea problemei drepturilor omului în lume.

“Haide, ridica-te si lupta pentru drepturile tale”
Bob Marley

Tipuri de ONG-uri în domeniul drepturilor omului

Lumea este un loc periculos de viata! Nu atât din cauza celor care fac rau, cât din cauza celor care asista si le permit sa faca rau.”
Albert Einstein

În 1993, la Conferinta Natiunilor Unite asupra drepturilor omului – cunoscuta drept Conferinta de la Viena – au participat 841 de ONG-uri din întreaga lume, toate afirmând ca activeaza în domeniul drepturilor omului. Desi o cifra impresionanta, ea reprezenta doar o mica parte din numarul total al ONG-urilor din întreaga lume, active în domeniul drepturilor omului.

„Dumnezeu ne da mâini, dar nu construiește și poduri.”
proverb arab

Majoritatea „organizațiilor pentru drepturile omului”, cum s-au autointitulat, se implică în apărarea drepturilor civile și politice. Cele mai cunoscute astfel de organizații, cel puțin pe plan internațional, sunt, probabil, Amnesty International și Human Rights Watch, ambele activând în întreaga lume. Totuși, după cum am văzut, drepturile civile și politice reprezintă doar una dintre multele categorii ale drepturilor omului recunoscute de comunitatea internațională și noi drepturi continuă să apară chiar și astăzi. Spunând aceasta și luând în considerare și ONG-urile ce militează pentru combaterea sărăciei, violenței, rasismului, problemelor de sănătate, lipsa adăpostului, problemele de mediu, pentru a numi doar câteva, atunci numărul real al ONG-urilor implicate într-un fel sau altul în apărarea drepturilor omului ajunge la sute de mii în întreaga lume.

La Adunarea generală din 2001, Amnesty International și-a revizuit programul și a inclus, printre scopurile și domeniile în care acționează, drepturile economice și sociale și dreptul la dezvoltare.

Cunoașteți ONG-uri ce luptă pentru drepturile omului în țara voastră?

Cum influențează ONG-urile procesul schimbării?

ONG-urile încearcă să se implice în apărarea drepturilor omului la diferite nivele, iar strategiile pe care le adoptă variază în funcție de obiective – caracterul de specificitate sau generalitate al acestora; dacă sunt pe termen lung sau scurt; pe plan local, național sau internațional și așa mai departe.

a. Asistența directă

Este un lucru obișnuit ca ONG-urile să activeze în domeniul drepturilor sociale și economice să ofere o formă de sprijin direct celor ce au fost victimele încălcarilor drepturilor omului. Un astfel de sprijin poate include forme de asistență umanitară, protecție sau instruire pentru dezvoltarea de noi abilități. Ca o alternativă, acolo unde drepturile sunt aparate prin lege, această asistență poate include sprijin legal și consiliere despre cum să fie făcută plângerea.

În multe cazuri, totuși, asistența directă acordată unei victime ori nu e posibilă, ori nu e cea mai bună modalitate de a folosi resursele organizației. În aceste cazuri, și ele constituie majoritatea, ONG-urile trebuie să-și lărgască perspectiva și să găsească alte cai de amendare a acelei încălcări, ori de a preveni apariția altora în viitor.

b. Strângerea de informații corecte

Dacă există o strategie fundamentală la baza diferitelor forme de activism al ONG-urilor, aceasta e probabil ideea de a încerca „demascarea” autorilor acelei nedreptăți. Adesea guvernele se pot eschiva de la îndeplinirea obligațiilor asumate prin aderarea la tratatele internaționale tocmai pentru că publicul larg nu cunoaște impactul politicii duse de ele. Adunarea de astfel de informații și folosirea lor pentru a „demasca” guvernele e un element esențial în încercarea de a le trage la răspundere și e folosit adesea de ONG-uri. Identificând o cauză ce va face apel la sentimentul de a fi nedreptățiți și făcând-o publică, ONG-urile încearcă să exercite presiuni asupra oamenilor sau guvernelor.

Doua dintre cele mai cunoscute exemple de organizatii, renumite pentru modul corect de a monitoriza si de a relata presei, sunt Amnesty International ([vezi pagina xx pentru mai multe informatii](#)) si Comitetul International al Crucii Rosii. Ambele organizatii se bucura de autoritate nu doar în rândul publicului larg, dar si la nivelul Natiunilor Unite, unde rapoartele lor sunt luate în considerare ca parte a procesului oficial de monitorizare a guvernelor ce au fost de acord sa respecte termenii tratatelor internationale.

c. Campanii si lobby

Lobby este termenul generic pentru diferitele modalitati de a face presiuni asupra institutiilor nationale si internationale importante, pentru a genera o schimbare a politicii. Si aici exista numeroase cai, iar un ONG va încerca sa o urmeze pe cea mai potrivita, în functie de obiectivele pe care le are, de natura „tintei” si, bineînțeles, de resursele de care dispune. Mai jos sunt schitate câteva practici comune.

- Campaniile de scrisori reprezinta o metoda ce a fost folosita cu succes de Amnesty International si de alte ONG-uri. Oameni si organizatii „bombardeaza” oficialii guvernamentali cu scrisori de la mii de membri din toata lumea.
- Actiunile de strada sau demonstratiile, cu campania mediatica pe care acestea o atrag în mod normal, pot fi folosite atunci când organizatiile vor sa obtina sprijinul publicului sau când vor sa aduca ceva în atentia publicului pentru a „compromite” un guvern.
- De multe ori, *media* au o contributie semnificativa în practica *lobby*-ului, iar internetul joaca un rol din ce în ce mai important.
- Pe lângă demonstratii publice de sprijin sau de protest, ONG-urile pot participa si la întruniri private ori la consfatuiri cu oficialitatile. Uneori, doar amenintarea cu faptul de a dezvalui ceva publicului poate fi de ajuns pentru a schimba o politica sau o practica, asa cum este cazul relatarii de mai jos.

În general, cu cât este mai mare sprijinul din partea publicului si altor institutii (de exemplu, alte guverne), cu atât campania are sanse mai mari sa își atinga obiectivele. Chiar daca de obicei ele nu folosesc aceasta sustinere în mod direct, ONG-urile se pot asigura ca mesajul lor a fost înțeles, sugerând doar ca o ampla miscare populara ar putea fi organizata împotriva guvernului.

A existat vreo campanie de anvergura în tara voastra? Care a fost rezultatul ei?

Poate fi distractiv sa scrii conducatorilor unor regimuri autoritare sau represive, sa ai prieten prin corespondenta un dictator si sa îl deranjezi permanent prin scrisorile tale.”
Sting

d. Educatia pe termen lung

Multe dintre ONG-urile care promoveaza drepturile omului includ, cel puțin ca parte a activitatii lor, actiuni educationale si de sensibilizare a opiniei publice. Înțelegând ca publicul larg constituie esenta sprijinului de care se bucura, ONG-urile vor încerca adesea ca mai multe informatii despre drepturile omului sa fie aduse în mijlocul marelui public. O mai buna cunoastere a drepturilor si a metodelor de aparare a lor vor duce la un respect mai mare, ceea ce, de asemenea, va creste posibilitatea de a atrage sprijin în situatiile individuale de încălcare a drepturilor omului. Tocmai acest sprijin sau, mai bine zis, sprijin potential, sta la baza succesului obtinut de comunitatea ONG-urilor în progresul din sfera drepturilor omului.

Exemple pozitive de activism

Violenta în familie, în Rusia

Exista diferite estimari ale nivelului violentei în familie din Rusia, dar unele cifre arata ca între 30 și 40 de procente dintre familii au cunoscut acest tip de violenta. În 1995, după Conferința Femeilor de la Beijing, au fost publicate primele statistici de încredere. Acestea arata ca 14 500 de femei pe an au fost ucise de soții lor și aproximativ 50 000 au fost spitalizate. S-au făcut mari eforturi ca aceasta problema să fie macar recunoscută în Rusia, dar mare parte a succesului se datorează eforturilor depuse de o organizație non-guvernamentală numită ANNA, membru fondator al Asociației Ruse a Centrelor de Criza pentru Femei.

Organizația a fost înființată de Marina Pisklakova, lider al militanților pentru drepturile omului. În iulie 1993, ea a muncit singură să deschidă o “linie fierbinte” pentru femeile aflate în dificultate și apoi și-a extins activitatea înființând pentru prima oară în țară un centru de urgență pentru femei. A făcut *lobby* pentru o legislație de interzicere a abuzurilor și a luptat împotriva unui sistem de legi ostil, pentru a acorda ajutor victimelor și a introduce urmărirea în justiție. A început o campanie mediatică pentru demascarea violentelor la care sunt supuse femeile și pentru a le instrui pe acestea asupra drepturilor lor, iar acum are apariții periodice la radio și televiziune, promovând respectarea drepturilor omului.

Organizația a reușit să extindă noțiunea de violenta în familie pentru a include violul conjugal, violenta sexuală în familie, violenta psihică, izolarea și controlul economic. Până în vara anului 1994, ei pregătiseră un prim grup de femei pentru a acorda consiliere prin telefon și, în 1995, au început să lucreze și în alte orașe rusești, pentru grupuri locale ale femeilor, care abia își faceau apariția și doreau să deschidă linii fierbinte și centre de criză. ANNA a ajutat la dezvoltarea de programe care să ofere consiliere psihologică și legală victimelor violentei în familie și, în aprilie 1997, avocații organizației au adus în fața justiției primul caz de violenta în familie și au câștigat, stabilind astfel un precedent legal în Rusia. La începutul noului mileniu, organizația avea în toată țara peste patruzeci de centre de criză pentru femei.

“Educația pentru drepturile omului este un mod de viață. Facem asta de câțiva ani, fasa să fi știut ca toate activitățile noastre sunt de fapt educație pentru drepturile omului.”

Alexandra Vidanovic, Open Club Nis, Republica Federală Iugoslavia, participantă la Forumul de educație pentru drepturile omului

Nu am putut spune nu. Erau atât de multe femei.”
Marina Pisklakova

“Nu sunt o persoană extraordinară. Orice femeie în locul meu ar fi făcut la fel. Am simțit că (...) începe ceva nou, o mare dezvoltare în Rusia, o nouă atitudine. Acum, toată lumea vorbește despre violenta în familie. Și mulți fac ceva legat de acest fenomen”.

Probleme de mediu în Elveția

Între 1961 și 19676, mai mulți giganti ai industriei chimice au aruncat mai mult de 114.000 de tone de reziduuri chimice industriale toxice în fosta groapă de gunoi din Bonfold, Elveția. Deși astăzi aruncarea de astfel de reziduuri este ilegală, în 1961, când s-a început lucrul la santier, legea nu interzicea astfel de gropi. Reziduurile toxice au rămas pe santier și au

continuat sa contamineze mediul si comunitatile din împrejurimi cu un amestec de substante poluante organice si anorganice.

Pe data de 14 mai 2000, în jur de 400 de militanti Greenpeace au ocupat santierul gropii de gunoi de la Banfol, lângă Basel, Elvetia, cerând ca acele societati chimice care au aruncat reziduurile toxice la santier sa-si asume întreaga responsabilitate pentru înlaturarea acestora. Militantii au declarat ca vor ocupa santierul pâna când companiile chimice se vor angaja sa înlature reziduurile într-un mod care sa nu mai supuna si altor riscuri sanatatea oamenilor si mediul. Ocuparea gropii a fortat industria chimica sa se întâlneasca cu reprezentanti ai comunitatii si ai Greenpeace si, drept urmare, industria chimica a semnat un acord prin care se angaja ca, pâna în februarie 2001, sa finalizeze un studiu de înlaturare a reziduurilor si sa înceapa procesul în 2001. De asemenea, industria a fost de acord cu implicarea în proces într-o masura cât mai mare a comunitatilor locale si a organizatiilor de mediu si cu informarea comunitatilor locale în privinta gradului de poluare a pânzei freatice si a apei potabile, poluare cauzata de aruncarea reziduurilor. La 7 iunie 2001, Greenpeace a încetat ocuparea santierului de la groapa chimica. Accesati pe internet adresa Greenpeace: www.greenpeace.org.

Efectele toxice ale industriei chimice nu trebuie sa devina o îngrijorare pentru generatiile viitoare.
Stefan Weber, activist Greenpeace

Facând calculele

Initiativele de Dezvoltare pentru Actiune Sociala si Umana (DISHA)

DISHA s-a înfiintat la începutul anilor 1990, în statul indian Gujarat, ca organizatie reprezentanta a grupurilor de muncitori tribali si forestieri care aveau în jur de 80.000 de membri. DISHA s-a folosit de dreptul la informare pentru a analiza bugetele de stat si nivelul pâna la care alocarile ameliorau saracia, asa cum se afirma în expunerile si declaratiile publice.

Organizatia a început prin a se ocupa de problema introducerii salariului minim pentru oamenii care lucrau în zonele forestiere. Directorul DISHA a explicat felul cum a abordat organizatia problema: „Aceasta fiind una dintre laturile problemei, am început sa ne interesam de ce zona nu s-a dezvoltat si de ce nu au fost create oportunitati de angajare. Ne-am interesat ce sume au fost cheltuite de stat si astfel am ajuns la bugetul de stat.”

În 1994, membrii DISHA au hotarât sa trimita rezultatul analizei lor tuturor parlamentarilor, presei si cetatenilor de marca. Acest fapt a facut ca informatia sa fie dezbatuta si folosita pe scara larga.

De când organizatia si-a început activitatea, sumele alocate de stat pentru zonele tribale au crescut substantial: la început, suma alocata reprezenta 12% din buget, dar acum e de 18%. Multumita faptului ca cercetarea facuta de ei a fost temeinica, DISHA si-a câstigat respectul unei institutii ce „nu a scandat doar sloganuri si a marsaluit, ci a prezentat si argumente puternice, bazate pe fapte si cifre. Acum oamenii vin la noi pentru informatii legate de buget – suntem singura institutie din tara care clasifica si analizeaza bugetul.”

Razboaiele diamantelor

Global Witness, din Marea Britanie, este o organizatie care cauta sa arate legatura dintre exploatarea mediului si încălcarea drepturilor omului. Acesta este o grupare ce se ocupa cu problemele de mediu, cu sediul la Londra, care si-a început activitatea în 1993, într-un birou închiriat, dotat numai cu un computer reconditionat de pe un vapor.

Astazi, organizatia este încă mica, cu numai noua functionari, dar, timp de patru ani, fondatorii ei, Charmain Gooch, Simon Tailor si Patrick Alley, au dus o campanie împotriva industriei de diamante.

În acea perioada, Global Witness a demonstrat legatura dintre comertul ilegal cu diamante si sângeroasele razboaie africane. A strâns dovezi pentru a convinge guvernele, Natiunile Unite si publicul de faptul ca diamantele, extrase ilegal în zonele de razboi din Africa, erau folosite pentru finantarea conflictelor în care copiii sunt mutilati si zeci de mii mor. Organizatia a facut mari presiuni pentru „a-i face pe cei ce iau hotarârile sa întealega”, aliindu-se cu alte organizatii guvernamentale ce activau în Angola si cultivând relatiile cu simpatizanti politici puternici, cum ar fi ambasadorul canadian Robert Fowler, care conduce Comitetul de sanctiuni pentru Angola, în cadrul ONU. Foarte curând, s-a constituit o grupare globala de militanti, capabila a se opune industriei globale.

Atunci când Robert Fowler, ambasadorul Canadei la ONU, a lansat avertismentul unui boicot total al Congresului International al Diamantelor de la Antwerp, industria de diamante s-a temut. În iulie 2000, industria mondiala a diamantelor, însemnând 7 mii de milioane de dolari SUA anual, a înteles aparent ca era la marginea prapastiei si a cedat solicitarilor militantilor de a face schimbari în comertul cu diamante. Accesati adresa lor: <http://www.globalwitness.org>.

“Conditiiile erau similare sclaviei. Se poate cu greu vorbi despre demnitatea umana sau observa legea”.
M. D. Mistry, Director, DISHA

Rareori, cei care organizeaza campanii obtin atât de multe în atât de putin timp.”
Ziarul Independent

Rampe pentru scaunele cu rotile înTuzla

În 1996, un ONG pe problemele persoanelor cu dizabilitati, în Tuzla, Bosnia si Hertegovina, a hotarât sa lanseze o campanie pentru sensibilizarea opiniei publice asupra problemelor de deplasare. Organizatia Lotos dorea sensibilizarea publicului privind persoanele cu handicap si problemele lor de deplasare si a stabilit câteva obiective concrete, ce cuprindeau: spatii speciale de parcare pentru persoanele cu dizabilitati, înlesnirea accesului la transportul public, trotuare si strazi accesibile. Au organizat evenimente pe durata unei saptamâni, chiar înainte de începerea campaniei electorale. La sfârșitul saptamânii, interesul publicului crescuse si la toate trotuarele din Tuzla au fost construite rampe!

Pot spune cu siguranta ca Tuzla este cel mai accesibil oras persoanelor cu probleme de deplasare, din întreaga Bosnie si Hertegovina.”
activist al campaniei, Tuzla

Referinte bibliografice

Risse T., Ropp S., Sikkink K., The Power of human rights, Cambridge University Press, 1999.
Forsythe, D., Human Rights in International Relations, Cambridge University Press, 2000. www.speaktruth.org.
Hijab, Nadia, Human Rights and Human Development: Learning from Those Who Act. HDRO Background paper, 2000.

Întrebări și răspunsuri

Ce sunt drepturile omului?

Drepturile omului sunt drepturi morale pe care fiecare individ din lume le are în virtutea faptului ca el sau ea este o ființă omenească. Revendicarea acestor drepturi ale omului este una morală, făcută de obicei propriului guvern, a faptului ca *nu puteți face asta, pentru ca este o încălcare a sferei mele morale și a demnității personale*. Absolut nimeni, fie individ sau guvern, nu va putea vreodată să ne ia drepturile noastre ca oameni.

De unde vin aceste drepturi?

Vin din faptul că nu suntem doar fături fizice, ci fături umane morale și spirituale. Drepturile omului sunt necesare pentru a apăra și păstra umanitatea fiecărui individ, pentru a garanta faptul că fiecare individ este liber să trăiască o viață vrednică și demnă de o ființă umană.

De ce „trebuie” să le respecte cineva?

În mod fundamental, pentru că oricine este o faptură omenească și, prin urmare, o ființă morală. În cazul majorității indivizilor, dacă li se arată că încalca demnitatea personală a altcuiva, atunci vor încerca să înceteze. În general, oamenii nu *doresc* să-i rănească pe ceilalți. Totuși, în completarea sancțiunilor morale aplicate de conștiința fiecăruia și de cea colectivă, în majoritatea țărilor lumii există acum o legislație ce *obliga* guvernele să le respecte cetățenilor drepturile de bază, chiar și atunci când nu sunt dispusi să-o facă.

Cine are aceste drepturi?

Absolut toată lumea. Criminalii, sefii de stat, copiii, bărbații, femeile, africanii, americanii, europenii, refugiații, somerii, angajații, bancherii, activiștii caritabili, profesorii, dansatorii, astronautii ...

Chiar și criminalii și sefii de stat?

Absolut *toată lumea!* Și criminalii, și sefii de stat sunt oameni. Puterea drepturilor omului stă în faptul că *tratează toți oamenii ca perfect egali* când vine vorba de a avea demnitate umană. Poate unii oameni au încălcat drepturile celorlalți sau reprezintă un pericol pentru societate și, prin urmare, trebuie ca, într-un fel, drepturile să le fie *limitate* pentru a-i proteja pe ceilalți, dar aceasta numai în cadrul anumitor limite. Aceste limite sunt stabilite ca fiind minimul necesar pentru a duce o viață demnă din punct de vedere uman.

Cine are grija de drepturile omului?

Cu toții trebuie să o avem grijă. Există legislație și la nivel național și internațional care impune restricții asupra a ceea ce pot guvernele să facă cetățenilor lor, dar, dacă nimeni nu semnaleză faptul că acțiunile lor încalca normele internaționale, guvernele pot continua să le încalce neîngrădit. Ca indivizi, nu trebuie doar să respectăm drepturile celorlalți în viața de zi cu zi, ci și să ținem sub observație guvernele noastre și pe ale altora. Sistemele de protecție sunt pentru noi toți, dacă știm să le folosim.

? Cum îmi pot apăra drepturile?

Încercați să arătați că v-au fost încălcate; revendicați-vă drepturile. Spuneți-i părții celeilalte că știți că nu are dreptul să vă trateze astfel. Faceți referire la articolele importante din Declarația Universală a Drepturilor Omului și din Convenția Europeană Drepturilor Omului sau din alte documente internaționale. Dacă există o legislație și în țara voastră, faceți referire și la aceasta. Spuneți-le celorlalți de această încălcare: spuneți presei, scrieți-le reprezentanților parlamentari și șefului statului, informați orice ONG care e implicat în apărarea drepturilor omului. Cereți-le sfatul. Vorbiți cu un avocat, dacă aveți ocazia. Asigurați-vă că guvernul știe ce măsuri luați. Faceți-i să înțeleagă că nu veți renunța. Arătați-le sprijinul pe care contau și, dacă toate celelalte au dat gres, puteți face apel la justiție.

? Cum ajung la Curtea europeană?

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului are o procedură anume pentru plângerile individuale și totodată pentru plângerile unui stat împotriva altuia. Cu toate acestea, există cerințe stricte ce trebuie îndeplinite pentru a fi admisă o plângere și aceasta chiar înainte ca un caz să fie măcar luat în considerare. De exemplu, trebuie să vă asigurați că plângerea a trecut deja pe la instanțele din țara voastră (până la cea mai înaltă instanță!) înainte de a putea aduce un caz în fața Curții Europene. Dacă vreți să încercați și credeți că îndepliniți condițiile de admitere, atunci puteți depune o plângere folosind un formular tip (disponibil la Secretariat). Totuși, vă sfătuim să cautați consultanța legală la ONG-uri din domeniu pentru a fi siguri că plângerea depusă are șanse de reușită. Nu uitați că poate fi un proces lung și complicat înainte ca o sentință finală să fie dată.

? Cui pot revendica drepturile?

Aproape toate drepturile fundamentale omului enumerate în documentele internaționale sunt revendicate în fața guvernului vostru sau a oficialilor statului. Drepturile omului vă apăra interesele împotriva statului, deci trebuie să le revendicați de la stat sau reprezentanții lui. Dacă simțiți că drepturile vă sunt încălcate, de exemplu de către angajatorul sau vecinul vostru, nu puteți face apel direct la legislația internațională pentru drepturile omului decât în cazul în care guvernul țării ar fi trebuit să facă ceva pentru a evita ca angajatorii sau vecinii voștri să acționeze astfel.

? Are cineva datoria să-mi apere drepturile?

Da. Un drept este lipsit de valoare fără responsabilitatea sau datoria corespunzătoare din partea altcuiva. Fiecare individ în parte are obligația *morală* de a nu vă încălca demnitatea personală, dar guvernul dumneavoastră, prin faptul că a aderat la acorduri internaționale, nu are doar o obligație morală, ci și una legală.

? Drepturile omului constituie o problemă doar în țările nedemocratice?

Nu există nici o țară în lume care să aibă un dosar impecabil al drepturilor omului, și asta chiar și astăzi. În unele țări, pot fi mai multe încălcări ale drepturilor decât în altele sau ele pot afecta populația într-o proporție mai mare, dar fiecare asemenea încălcare este o problemă care nu ar fi trebuit să apară și care trebuie soluționată. Un individ caruia i-au fost încălcate

drepturile într-o țară cu o tradiție democratică este puțin probabil ca va fi consolată de faptul că, în general, țara sa are un dosar al drepturilor omului „mai bun” decât alte țări ale lumii!

? Am făcut progrese în privința reducerii numărului de încălcări ale drepturilor omului?

Progrese mari, chiar dacă uneori par doar o picătură într-un ocean. Luați în considerare abolirea sclaviei, dreptul la vot pentru femei, țările care au abolit pedeapsa cu moartea, eliberarea deținuților politici în urma presiunii internaționale, colapsul regimului de discriminare rasială din Africa de Sud, cazurile judecate de Curtea Europeană și legile care au trebuit schimbate ca urmare a acestui fapt. Luați în considerare faptul că transformările treptate care au loc în cultura internațională înseamnă că chiar și cele mai autoritare regimuri trebuie să ia în considerare drepturile omului pentru a fi acceptate pe plan internațional. Au fost multe rezultate pozitive, mai ales în ultimii 50 de ani, dar mai sunt multe de făcut.

DILEME

? Cum putem spune că drepturile omului sunt universale, când există peste tot în lume oameni cărora li se încalca drepturile?

Acești oameni *au* drepturi. Faptul că ei sunt tratați astfel contravine nu doar normelor morale, ci și celor acceptate pe plan internațional. Reprezentanții acestor state sunt considerați vinovați după legea internațională, iar unele țări sunt chiar „pedepsite” de comunitatea internațională, prin sancțiuni sau chiar prin mijloace militare. Totuși, astfel de acțiuni sunt adesea arbitrare, ele depinzând mai mult de interesele altor state decât de gradul în care sunt încălcate drepturile. Nu există deocamdată o Curte Internațională de Justiție în fața căreia vinovații să fie aduși și judecați, deși o astfel de instituție urmează să fie înființată după ratificarea în 60 de țări a Statutului de la Roma al Curții Internaționale de Justiție. Acesta va fi un tribunal permanent unde vor fi judecate persoanele acuzate de genocid, crime de război și crime împotriva umanității. Acesta este un pas mare spre recunoașterea faptului că drepturile universale ale omului trebuie să poată fi aplicate legal pentru a fi într-adevăr folositoare.

? Ce rost are Declarația Universală a Drepturilor Omului, dacă nu poate fi impusă prin lege?

Chiar dacă nu există (încă) o curte internațională care să poată judeca guvernele în baza articolelor Declarației Universale, acest document a avut o extraordinară semnificație istorică și chiar și astăzi continuă să funcționeze ca un criteriu după care guvernele sunt judecate pe plan internațional. Astăzi, guvernele știu că, dacă încalca deliberat drepturile înscrise în acest act, înfrunță pericolul de a fi condamnate de alte guverne și chiar de a primi unele sancțiuni. Procesul nu este mereu într-un obiectiv (!), dar este cu siguranță un început. Declarația Universală a Drepturilor Omului a constituit, de asemenea, baza pentru aproape toate tratatele internaționale care au fost puse la punct și care ar putea fi impuse prin lege.

? La ce îmi folosesc *mie* „drepturile omului”, când guvernul meu încalca zilnic drepturile oamenilor obișnuiți și nu îl preocupă dezaprobarea comunității internaționale?

Din nou - ele reprezinta un început; tot este mai bine decât nimic și, la timpul potrivit și cu o abordare adecvată, vor putea influența guvernul pentru a schimba parțial sau chiar total politica. Aceasta poate apărea uneori ca o speranță foarte îndepărtată, atunci când încălcările drepturilor sunt foarte grave sau foarte frecvente, dar istoria ne-a arătat, în mod repetat, ca este posibil. De asemenea, posibilitățile de astăzi sunt, probabil, mai bune decât au fost până acum. Promovarea schimbării poate fi un proces greoi, dar faptul că oamenii au aceste drepturi și că acestea sunt din ce în ce mai recunoscute în lume - constituind astfel o *oarecare* problemă pentru guverne - ne oferă o armă puternică și un valoros punct de referință.

? Dacă le respect celorlalți drepturile, asta înseamnă că le permit să facă orice doresc?

Nu și dacă asta înseamnă încălcarea drepturilor voastre sau ale celorlalți. Dar va trebui să fiți atenți să nu fiți prea pretentivi în privința drepturilor voastre: ați putea considera comportamentul cuiva deranjant și nepotrivit, dar aceasta nu trebuie să fie neapărat o îngrădire a *drepturilor* dumneavoastră. De aceea, dacă doriți ca ceilalți să vă permită să vă purtați cum doriți, va trebui să cultivați o atitudine mai tolerantă față de comportamentul celorlalți!

? Pot face ceva, inclusiv să folosesc violență împotriva cuiva, pentru a-mi apăra drepturile?

În general, nu. Dar dacă e un caz clar de auto-apărare, atunci *a uza de forta în mod legitim, potrivit cu pericolul care va amenința*, poate fi acceptat. Nu e acceptat ca „rasplata” pentru nedreptatea pe care ați suferit-o, ci doar pentru a vă proteja de alte neplăceri. Tortura este întotdeauna inacceptabilă.

? De ce trebuie ca eu să le respect celorlalți drepturile, dacă ceilalți nu le respectă pe ale mele?

În parte, pentru că dacă nu respectați drepturile celorlalți ați putea avea chiar voi probleme; pe de o altă parte, pentru că ceilalți merita respectul vostru și pentru că puteți da celorlalți un exemplu, ceea ce-i va face aproape sigur să vă respecte. Totuși, până la urmă, depinde de voi și de ce fel de persoană doriți să fiți sau în ce fel de lume doriți să trăiți. Deci ați putea să reflectați la ce s-ar spune despre voi dacă *chiar voi* v-ați comporta în acel fel care nu vă place la alții. Sau gândiți-vă ce fel de lume ar fi dacă toți ar încălca drepturile celorlalți după principiul „ochi pentru ochi și dinte pentru dinte”.

? De ce trebuie ca și cei ce încălca cu cruzime drepturile celorlalți să fie considerați ca având aceste drepturi ale „omului”?

Acesta este, probabil, lucrul cel mai dificil de acceptat și totodată cea mai importantă parte a teoriei drepturilor omului. Uneori poate părea că anumitor oameni le lipsesc într-o măsură mare caracteristicile umane, încât numai printr-o credință oarbă i-am putea privi ca fiind oameni. Principiile cele mai importante ar fi următoarele:

- **În primul rând**, în ciuda faptului că unii oameni par inumani, orice individ posedă o doză de umanitate. Netrebniții își iubesc mamele, copiii, soții și sotiile - sau *pe cineva*. Netrebniții simt durerea, respingerea, disperarea și gelozia; ei doresc să fie apreciați, respectați, iubiți și înțeleși. *Toti*, fiecare dintre ei, posedă o parte, dacă nu majoritatea acestor sentimente exclusiv umane. Aceasta îi face oameni și îi face demni de respectul nostru.

- **În al doilea rând**, nu ne facem noua nici un bine dacă vrem să-i ranim pe cei netrebniți așa cum ei i-au raniți pe alții: asemenea sentimente ne fac și pe noi mai puțin demni de respect.
- **În al treilea rând**, chiar dacă vreodată, să zicem, un netrebnic ar avea înfățișare „umană” dar nu și vreuna din caracteristicile umane (ceea ce nu s-a întâmplat până acum), cine dintre noi ar putea afirma cu certitudine că el sau ea *Nu E Om*? Pe ce criterii? Bazându-se poate pe faptul că ei nu sunt capabili să iubească și să fie iubiți? Dar dacă se dovedește că ne-am înșelat în această privință?

Acest al treilea punct ne reamintește că trebuie să avem în vedere riscurile ce pândesc umanitatea în general atunci când desemnăm unii oameni să-i judece pe alții, căci consecințele acestei judecăți sunt cumplite și ireparabile. Chiar vrem o lume în care oamenii să fie judecați astfel și în care unor oameni să li se refuze drepturile și, deci, calitatea de om? Fără absolută universalitate a tuturor drepturilor omului, aceasta ar fi lumea noastră.